

POTREBNA JE ČLOVEŠKA TOPLINA, A TUDI SMISEL ZA ORGANIZIRANO SKUPNOST

RAFKO DOLHAR

Drago Legiša je pred dvema tednoma na tem mestu zapisal nekaj občutenih misli o zelo aktualni problematiki ostarelih in osamljenih. Seveda se z njegovimi izvajanjem popolnoma strinjam. Ker pa že trideset let zaradi poklicne dolžnosti obiskujem bolnike na domu, to problematiko dobro poznam in bi zato dodal še nekaj misli. Morda se sproži plodna diskusija, ki lahko privede tudi do konkretne realizacije.

Prepričan sem, da je prav, da apeliramo na srčno dobroto, nobenega smisla pa nima tarnati po lepih starih časih, ko so obstajale patriarhalne družine, danes so pač taki časi. Dobro vemo, da je včasih mati lahko oskrbovala pet otrok, danes pa pet otrok ne zna oskrbovati ene matere. Družba je za to delno poskrbela in reforma zdravstvene oskrbe predvideva denarni prispevek za tiste družine, ki poskrbijo za ostarelega sorodnika v lastni družini. Mislim pa, da noben denar ne more nadomestiti človeške solidarnosti.

Sam mislim, da je za tak položaj ostarelih mnogokrat kriv tudi pretirani individualizem, ki ga Slovenci še posebno radi gojimo. Ljubosumni smo na svoj kotiček in nam pogosto manjka smisla za skupnost, da o brezbriznosti ne govorim. In dokler smo zdravi in pokretni, zato samostojni, je vse lepo in prav, za deset let naprej pa ne pomislimo radi.

Naj navedem samo ta primer iz svojega opazovanja. Med svojimi bolniki sem imel tri sestre, torej kar svojevrstno družino. Živele so v lepem in slovensko snažno oskrbovanem podstrešnem stanovanju. Ko je prva sestra zbolela in obležala, sta ji ostali dve z ljubeznijo stregli. Ko je še druga obležala, je tretja še nekaj časa zmogla oskrbo dveh bolnih. Da ne bi še sama obnemogla, je bila prisiljena dve sestri dati v oskrbo v mestno ustanovo za ostarele (včasih so za to rabili odvratni, a ustrezní izraz hiralnica). Ker sem vedel, da zahajajo v neko slovensko družbo starejših, sem jim prigovarjal, da bi poskusile skupaj z nekaj drugimi starejšimi osebami poiskati večje stanovanje, kjer bi lahko ena ali dve osebi skrbeli za večjo skupnost oseb, ki so v podobnem položaju. Moje prigovarjanje seveda ni imelo nobenega uspeha.

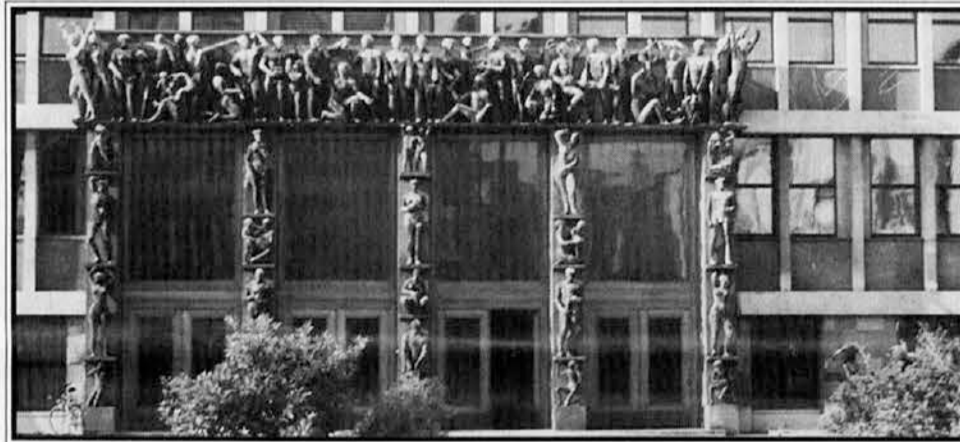
Danes imamo v naši sredi kar nekaj društev in patronažnih služb, kjer se zbirajo upokojenci in starejše osebe sploh. V našem mestu rastejo domovi za ostarele vseh vrst kot gobe po dežju. Kolikor vem, pa nimamo niti ene slovenske ustanove, kjer bi se naši starejši someščani lahko počutili v domačem okolju. Nekateri so zato poiskali zatočišče po domovih v Sloveniji, s tem pa smo jih izrgali iz naše srede. Vem, da smo vsi navezani na svoje gnezdo in na predmete, ki nam pomenijo vez s spomini in preteklim življenjem. Obstajajo pa tudi take ustanove, v katerih imajo ostareli ljudje svoje pohištvo in svoje predmete v svoji sobi. Za vse drugo pa skrbi organizacija.

STRAN 2

RESOLUCIJA O MANJŠINAH - DRŽAVNIŠKI PRISTOP SLOVENSKEGA PARLAMENTA

IVO JEVIČNIKAR

Resolucija o položaju avtohtonih slovenskih manjšin v sosednjih državah in s tem povezanimi nalogami državnih in drugih dejavnikov Republike Slovenije, ki jo je soglasno odobril Državni zbor v Ljubljani 27. junija, objavil pa Uradni list 5. julija, je zelo pomembna listina, ki kaže na državniški in narodni odnos slovenskega parlamenta do življenjskih vprašanj Slovencev v Italiji, Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem.

LJUBLJANA: pročelje slovenskega parlamenta

V uvodu se resolucija sklicuje na slovensko ustavo, ki opredeljuje odnos do avtohtonih slovenskih manjšin v sosednjih državah kot trajno in aktivno obveznost, kasneje pa se poudarjata polno spoštovanje samostojnosti manjšin in načelo enakopravnega partnerskega sodelovanja med matico in zamejstvom. "Merilo za sodelovanje Republike Slovenije s posamezniki in organizacijami v zamejstvu je njihova narodna pripadnost in delovanje za obstoj in razvoj kot narodne skupnosti," je še rečeno v listini, ki torej zavrača ideološki princip prejšnjih desetletij in želi, da so manjšine subjekt. Pri tem jasno poudarja, da je nepogrešljiv izraz obstoja in pogoj razvoja manjšin uspešno delovanje na političnem, gospodarskem, kulturnem in drugih področjih.

Državniški pristop se čuti tudi v členu, ki poudarja nujnost načrtnega in usklajenega sodelovanja ter iskanja soglasja pri parlamentarnih strankah glede temeljnih načel politike Repu-

blike Slovenije do slovenskih avtohtonih manjšin v zamejstvu.

Potrjeno je tudi načelo o skupnem slovenskem kulturnem prostoru.

O sami vsebini resolucije je Novi glas že pisal 11. apr-

la, potem ko je besedilo izglasoval Odbor za mednarodne odnose. Edina vsebinska sprememba, ki jo je doživelo besedilo na zasedanju Državnega zbora, zadeva posebno posvetovalno telo matičnih in zamejskih predstavnikov, ki ga bodo oblikovali pri vladi in ne pri predsedniku republike, kot je bilo sprva mišljeno. To pa je v skladu s pristojnostmi, ki jih resolucija priznava vladi pri izvajanju politike sodelovanja z manjšinami.

Zabeležiti je treba dejstvo, da so nekateri krogi v naši skupnosti do konca zaman skušali doseči črtanje ali omiljenje naslednjih stavkov resolucije:

"Republika Slovenija pozdravlja prizadevanja manjšinskih političnih organizacij v posameznih sosednjih državah za demokratično izvoljeno skupno zastopstvo. Podpira tudi napore za zajamčeno zastopstvo predstavnikov avtohtonih manjšin v zakonodajnih in drugih političnih in upravnih telesih." To, kar narekuje zdrava pamet, so skušali predstaviti kot omejevanje manjšinskega "subjekta", vmešavanje, podpiranje "parcialnih strankarskih interesov!"

STRAN 2

PRODI, GENERAL BREZ VOJSKE?

Znani italijanski časnikar in publicist Piero Ostellino je za milanski dnevnik Corriere della Sera napisal članek, v katerem proučuje naravo Prodijeve vlade in skuša zlasti odkriti resnične vzroke njenih številnih in na zunaj tudi nerazumljivih težav glede na to, da ima večino v parlamentu. Za nepoučenega človeka je namreč nerazumljivo predvsem njeno ohlapno delovanje, saj se zdi, da hodi vsak minister svoja pota in da ni skupnega ter enotnega pogle-

da na marsikatero važno vprašanje. Posledica tega je predvsem pomanjkanje učinkovitosti.

Ostellino ugotavlja, da "vladna večina deluje kot vojna koalicija". "Po zmagi nad sovražnikom - desnico med volilno kampanjo - vlada vedno teže ohranja enotnost, ker je zdaj treba razdeliti vojni plen med svoje pripadnike". "Med volilno kampanjo je Prodi bil voditelj vojne koalicije le formalno. Ko je zdaj treba razdeliti vojni plen, pa je Prodi dejansko general brez vojske, kajti zdaj prihajajo do izraza in odločajo vojni gospodarji, se pravi politični voditelji, ki morajo polagati račune svojim volivcem". -

02 D.L. TUDI VELESILA NEMOČNA PRED TERORISTI

Severna Irsko, Katalonija, Pakistan, Burundi in še mnoge dežele širom po svetu so v objemu nasilja, ki je v večini primerov posledica nerešenih problemov.

03 intervju IVAN KOBAL

04 K.H. GOJITI ČUT NARODNE PRIPADNOSTI

05 DD "OSVOBODI LJUBEZEN!"

06 Saša Quinzi ANTONIUS PAROLUS PICTOR

07 Drago Štoka POGUMNO V NOV DAN!

08 Ivan Žerjal NAŠ PRAZNIK V NABREŽINI

10 Danijel Devetak ZATON NAD LETALIŠČEM?

12 Erika Jazbar TOKRAT GRE ZARES?

14 Davorin Devetak OBRT V FURLANIJU-JULIJSKI KRAJINI

15 Erik Dolhar ZBORNİK ZAMEJSKEGA ŠPORTA 1995/96

SVET OKROG NAS

POGAJANJA NA BALKANU

USPEH, KI ŠE NI USPEH

SAŠA RUDOLF

Istočasno s prisilnim umikom Radovana Karadžića iz političnega življenja se je v Bosni tudi uradno lahko pričela volilna kampanja za septembrske parlamentarne volitve, ki naj bi dokončno pripomogle k pomiritvi in hitrejšemu obnovitvenemu procesu. Potrebno pa je bilo odločilno posredovanje ameriškega pogajalca Holbrooka, ki mu svet že dolguje podpis daytonskih sporazumov. Čeprav je pred časom zapustil diplomacijo, se je na povabilo predsednika Clintona vrnil v Evropo in po 10-urnih napetih in celo razburljivih pogajanjih s srbskim predsednikom Miloševićem dosegel, da se je Karadžić odpovedal vsem političnim funkcijam in se obvezal, da se vsaj do septembrskih volitev ne bo pojavil v javnosti, na radiu in televiziji. Vendar je Holbrooke priznal, da je v Beogradu dosegel polovični us-

peh, saj ni izsilil od sogovornikov obveze, da bodo aktivno sodelovali pri aretaciji in izročitvi Karadžića in Mladića mednarodnemu sodišču v Haagu, ki ju je obtožilo zločinov proti človeštvu. Dokument o umaknitvi s političnih funkcij so poleg Karadžića podpisali najvidnejši predstavniki bosanskih Srbov, kot garanta pa srbski predsednik Milošević in zunanji minister Milutinović. Če srbska stran dokumenta ne bo dosledno izvajala, bodo Združeni narodi obnovili sankcije proti Beogradu in Palam.

Na čelu predsedstva samozvane Republike srbske je Karadžića zamenjala Biljana Plavšić, utemeljiteljica politike etničnega čiščenja in zagovornica najskrajnejših tez o združevanju vseh Srbov v veliko Srbijo. Na čelu Srbske demokratične stranke pa je sarajevskega psihiatra zamenjal zunanji minister Buha.

Voditelj ameriškega protiterorističnega oddelka zvezne varnostne službe FBI Kallstrom je časnikiarjem izjavil, da je Boeing 747 ameriške letalske družbe TWA po vsej verjetnosti eksplodiral v zraku. To pomeni, da je nekdo podtaknil bombo. Letalo, na katerem je bilo 230 potnikov in članov posadke, se je razletelo na drobne kose, razbitine pa so padle v morje. Do trenutka, ko to pišemo, so našli 110 trupel.

Novica o hudi letalski nesreči se je bliskovito razširila po svetu, pravi preplah pa je povzročila v Združenih državah, saj je letalo komaj zapustilo New York, v ameriškem mestu Atlanta pa so bili tik pred slovesnim odprtjem olimpijskih iger.

Če je bil, kot vse kaže, izvršen atentat, pomeni, da danes na svetu ni nihče varen pred teroristi, niti velesila, kot so Združene države Amerike. Izvedenci natančno pregledujejo razbitine letala in zagotavljajo, da bodo v nekaj dneh odkrili resnične vzroke nesreče. Do zdaj pa se zdi, da je nesrečo povzročila temperirana bomba. Ne izključuje-

TUDI VELESILA NEMOČNA PRED TERORISTI

jo tudi možnosti, da je letalo zadela raketa zemlja-zrak, ki naj bi jo teroristi izstrelili s kake ladje. Vse to pa je malo verjetno. Ameriški časniki opozarjajo na usodo potniškega letala ameriške družbe PANAN, ki je l. 1988 eksplodiralo v zraku, ko je letelo nad Škotsko. Njegove razbitine so našli pri kraju Lockerbie. Tedaj so izvedenci odkrili vzrok nesreče v šestih dneh.

Časnik *Washington Post* je objavil odlomek daljšega telefaksa, ki naj bi ga v sredo, 17. t.m., bilo poslalo ameriškim oblastem t.i. *Gibanje islamskega spreminjanja*, a so oblasti njegovo napoved atentata sprva popolnoma ignorirale. Od lanskega aprila to gibanje zahteva, naj se ameriška vojska umakne iz

Saudske Arabije; v tej zvezi je tudi prevzelo odgovornost za pokola v Riadu in Darhanu (lani oz. letos). "Amerike ta lekcija ni naučila ničesa," je bilo rečeno v telefaksu. "Njen minister nam je zagrozil z vojno in pri tem pokazal nadutost, ki je lastna okupacijski vojski. Mi pa smo dokazali, kam lahko pridemo in česa smo zmožni."

V ameriškem kongresu menijo, da to gibanje podpira Iran in Sirija, sestavljali pa naj bi ga zlasti bivši afganistanski gverilci. Kot se ob takšnih priložnostih redno dogaja, časniki veliko pišejo tudi o stanju varnostnega sistema na ameriških letališčih. New-yorško je v tem pogledu sicer eno najboljših v Ameriki, a ima kljub vsemu mnogo "lukenj". Letalo, ki pri-

leti iz tujine, ni npr. zastraženo. Preden nadaljuje pot, stopi na njegov krov oziroma se suče okrog njega kakih 50 ljudi (tehniki, čistilci, dobavitelji hrane itd.), nihče pa jih ne nadzira. Mednje sta se nekoč pomešala dva časnikiarja in se tudi povzpela v letalo, ne da bi ju kdo ustavil.

Nesreča je terjala tudi smrt 9 italijanskih državljanov, letalska družba TWA pa je izgubila kakih 50 ljudi, med drugim 35 članov posadke in številne njihove družinske člane. Zanimivo je, da zdaj nihče več ne govori o možnosti, da je letalo postalo žrtev kake hujše okvare. Izdelano je namreč bilo pred 25 leti in bi lahko bilo dotrajno. Le prvi dan se je pisalo v tem smislu in so politični oblastniki nekako "upali", da bi to bil vzrok nesreče. Tako globok je namreč bil občutek, da je Amerika dejansko nemočna pred teroristi.

ZA KORISTNO POJMOVANJE MANJŠINSKE AVTONOMNOSTI

JANEZ POVŠE

Dejstvo je, da Slovenija v tem trenutku še ni zmogla prepričljivo predlagati svojim manjšinam v Italiji, Avstriji in na Madžarskem, da bi veljalo resno razmisлити o t.i. narodnostnem organiziranju, ki edino omogoča vzpostavitev demokratičnega predstavnštva manjšin. Zaradi tega ni čudno, da je na vidnem mestu izpostavila "avtonomnost in politično subjektiviteto avtohtonih slovenskih manjšin", čemur na načelni ravni seveda ni mogoče ugovarjati. Istočasno se je Slovenija razsodno in premišljeno zavarovala pred svojo in evropsko javnostjo s tem, da pozdravlja prizadevanja manjšin, ki iščejo svojo obliko demokratične izvolitve svoje predstavnštva. Odveč je dodajati, da je šele demokratično izvoljeno predstavnštvo osnova za celovito življenje manjšin v nastajajoči Evropi. Z drugimi besedami: z zelo lepimi načeli je matična država v svoji resoluciji o manjšinah medsebojno uravnotežila odobranje za demokratične manjšinske volitve na eni ter politično avtonomnost manjšin na drugi strani. Kot je torej politična avtonomnost neodtujljiva pravica vsakršne narodnostne skupnosti, tako je lahko v primeru slovenskih manjšin dvoobrazen vzvod, ki utegne trenutno razcepjenost Slovencev "za mejo" krepko podaljšati še v novo obdobje.

Zaradi vsega navedenega je verjetno nujno razmišljati predvsem o koristnem pojmovanju manjšinske avtonomnosti. V kolikor lahko izrazimo svoje mnenje, slednja ne bo prinesla koristi,

v kolikor bo uzakonila trenutno stanje, ki se mu pravi manjšinska razkosanost. Hkrati bo v veliki meri preprečevala uresničitev takšne demokratične izvolitve manjšinskega predstavnštva, ki bi manjšino resnično vzpostavilo kot politični subjekt. Trenutno najbrž lahko govorimo le o manjšinskih političnih subjektih, ne pa še o manjšini kot celovitem subjektu. O manjšini kot političnem subjektu bo upravičeno govoriti šele tedaj, ko bomo uspeli vzpostaviti odgovarjajoče izvoljeno telo. Slovenija kot država je v tem trenutku izpustila iz rok izjemno prilžnost, da bi svojim manjšinam jasneje predlagala drugačno organiziranost, kot je bila v veljavi v povojnem obdobju, kar je presenetljivo. Presenetljivo v toliko, ker je sama postala država, torej z demokratičnimi volitvami utemeljen politični subjekt, ki povezuje vse politične različnosti. Na ta način sta sedaj oba dela manjšine dobila svoj prav, tako tisti, ki je predlagal ukinitvev razcepjenosti, kot tudi tisti, ki se vsaj v besedah razcepjenosti sploh ne zaveda ali noče zavedati. Povezovalne težnje torej v ničemer niso bile opogumljene, v tem prerezu pa dobiva tudi prizadevanje za manjšinsko avtonomnost dvomljiv prizvok. Prihodnost manjšine utegne zato vse bolj potekati v ohranjanju povojnega obdobja, povojne organiziranosti, ki je izšla iz minule ideološke razdelitve sveta in tudi narodov ter narodnosti samih, razen če se ne bo seveda manjšina sama odločneje odcepila od preživele preteklosti.

V GDANSKU TUDI IN ZLASTI O NAŠI MANJŠINI

V nedeljo, 7. julija, se je v Gdansk na Poljskem končala 6. mednarodna konferenca o manjšinskih jezikih, najpomembnejši periodični znanstveni simpozij o manjšinah v Evropi. Na njem je sodelovalo več kot 150 znanstvenikov, predstavnikov državnih oz. vladnih institucij ter zastopnikov manjšinskih organizacij iz 27 držav Evrope, ZDA, Kanade in Avstralije.

Slovenija je na tem simpoziju celovito predstavila svojo politiko do manjšin ter probleme slovenskih manjšin v sosednjih državah. Uvodno poročilo o teh vprašanjih je podal državni sekretar prof. dr. Peter Vencelj, ki je po kratkem zgodovinskem orisu, izhajajoč iz 64. člena ustave Republike Slovenije, razčlenil ustavna in zakonska

določila o zaščiti italijanske in madžarske manjšine v Sloveniji. Poudaril je tudi, da več kot 30 zakonov obravnava posebne pravice obeh manjšin, ter navedel najpomembnejša področja, na katerih so te pravice posebej določene. V drugem delu svojega govora je dr. Vencelj obravnaval prizadevanja Slovenije za pomoč Slovencev v sosednjih državah. Omenil je dejavnost Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani, kar zadeva uradna stališča državnih institucij, pa je obrazil obveze, ki izhajajo iz slovenske ustave in iz nedavno sprejete resolucije državnega zbora. Poudaril je, da resolucija priznava avtonomijo manjšin samostojnega subjekta ter podpira oblikovanje demokratično izvoljenih predstavništev slovenskih manjšin in zahtevo po

njihovem zajamčenem zastopstvu v izvoljenih telesih.

Poročilo dr. Vencelja je sledila okrogla miza o nekaterih specifičnih temah manjšinske problematike. Vodil jo je prof. Tom Priestly z Univerze v Edmontonu v Kanadi, predsednik znanstvene organizacije *The Society for Slovene Studies*. Podpredsednik Evropskega urada za manjšinske jezike iz Dublina, časnikiar Bojan Brezigar je podal sliko sedanjega stanja slovenske manjšine v Italiji, stanje Slovencev na Koroškem je orisal dr. Reginald Vospernik; raziskovalec Inštituta za narodnostna vprašanja in docent na Univerzi v Ljubljani dr. Miran Komac pa je podal oris raziskovalnih dejavnosti na področju narodnih manjšin, ki se v Sloveniji razvijajo že več kot 70 let in so ves čas dinamično spremljale tako vprašanja manjšin v Sloveniji kot tudi vprašanja slovenskih manjšin v sosednjih državah.

S 1. STRANI

POTREBNA JE ČLOVEŠKA TOPLINA...

Pa še eno misel bi rad izrazil. Če ne bomo prej umrli, bomo vsi ostareli. To je zakon narave. Na to velja pravočasno pomisliti. Pa tudi precej mladih upokojencev in upokojenk je v naši sredi. Mnoge sicer koristno uporabljajo otroci za varovanje vnukov. A mnogi, ki se morda dolgočasijo in smilijo sami sebi, ker je njihova glavna bolezen osamljenost, bi se lahko rešili občutka samote in nekoristnosti, če bi opravili kako družbeno koristno delo, otesli bi se občutka nekoristnosti. Že sedaj bi lahko koristili sebi in drugim

in lahko tako računali, da jim bo povrnjeno, ko bodo sami imeli potrebo. In ta potreba pride mnogo prej, kot pričakujemo, zato velja pravočasno na to pomisliti.

S 1. STRANI

RESOLUCIJA O MANJŠINAH

Seveda s samo odobritvijo resolucije nalog še ni konec, saj je treba številne njene točke uresničiti z zakoni in drugimi ukrepi ter z utrjevanjem nove miselnosti.

Tako bo morala matična država pripraviti zakon o finančnem podpiranju manjšin, oblikovati posvetovalno telo pri vladi in posebno de-

lovno telo državnega zbora, imenovati ministra brez listnice za manjšinska vprašanja, ustanoviti poseben sklad za gospodarsko sodelovanje in krepitev gospodarske moči manjšin, kar je "trajen in strateški interes Republike Slovenije", in še bi lahko naštevali, saj resolucija govori o vseh najpomembnejših področjih življenja naših narodnih skupnosti. Čeprav tega ne omenja, pričakujemo tudi izdajo izvršilnih norm za uresničenje določila iz 5. člena slovenske ustave glede pravic Slovencev brez slovenskega državljanstva.

Zelo pomembna resolucija pa kaže jasno voljo in pravo pot.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
LOGOTIP, KONCEPT: KREA DESIGN AGENCY S.R.L. / GORICA
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 60.000,
INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 110.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177
FAX 0481 / 536978

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473
FAX 040 / 775419

INTERVJU / IVAN KOBAL

MOŽJE S SNEŽNIH GORA PRIPOVEDUJEJO...

MARKO TAVČAR

Gospod Kobal, vračate se v domovino tretjič v petdesetih letih, vsakokrat v različnih razmerah. Kakšni so Vaši občutki?

Res je, komaj tretjič obiščem rodno domovino v petdesetih letih, to pa v mojem primeru pomeni, da sem že petinpetdeset let preživel v tujini. Občutki ob vsaki vrnitvi so seveda zelo različni. Prvič sem se vračal iz Italije peš, kmalu po vojni, še mladoleten in neizkušeni študent, ker sem hotel osebno preveriti, kaj pomeni "smrt fašizmu in svoboda narodu". Moji občutki v naslednjih mesecih bivanja v Vipavski dolini so takrat ostali kruto zamolčani v najglobljem razočaranju. Drugič sem se vrnil po štiriinšestdesetih letih z ženo in najmlajšim sinom, da še enkrat vidim svoje starše in pogledam v oči novim gospodarjem svoje domovine. Srčne občutke sem takrat doživel koncentrirano v dvehurnem "prijateljskem pogovoru na krajevni policiji" in jih pozneje objavil v glasilu Zveze slovenske akcije Moji Sloveniji.

Tretjič, ko se vračam kot avstralski upokojenec v samostojno Slovenijo in se vozim svobodno iz kraja v kraj kot ponosen Slovenec, so moji občutki intenzivno veselji in optimistični kljub dejstvu, da vidim svojo deželo v procesu počasnega okrevanja po dolgi in zahrbtni boleznini.

V svoji knjigi opisujete uresničitev velikega gradbenega načrta v avstralskih Snežnih gorah, gradnjo sistema jezov, prekopov in vodovodnih napeljav, ki je trajala od 1. 1949 do 1. 1974. Tudi Vi ste delali v teh gorah. Toda kdaj ste se odločili, da zapustite rojstni kraj in kako je bilo ob Vašem prihodu v Avstralijo?

Moja knjiga *Možje s Snowyja* opisuje na splošno enega največjih in najuspešnejših inženjerskih načrtov na svetu in v podrobnostih življenje in doživljanje slovenskih fantov, ki so v avstralskih Snežnih gorah našli svojo odskočno desko za nov začetek v svoji drugi domovini.

Odločil sem se, da zapustim svoj rojstni kraj, ko sem se osemnajstleten znašel med histerično mladino v Logu na Vipavskem, kjer se je množično zbrala cela Vipavska dolina na počastitev Narodnega heroja Vojka Premrla. Takrat mi srce ni dovolilo, da bi glasno lagal in ponavljal z množico, da sem Titov in Stalinov. Drzno sem molčal in skrito sklenil, da grem čez mejo.

Ob mojem prihodu v Avstralijo po štirih letih tavanja v begunskih taboriščih razgled ni bil rožnat in so bile okoliščine za vsakega posebej različne in nepričakovane. Vsak ima svojo osebno zgodbo, kako se je znašel brez znanja jezika in svoje družbe v tujem svetu.

Kako je prišlo do izida knjige?

Spontano in načrtovano, po petindvajsetih letih zapisovanja dnevnih dogodkov in življenjskih izkušenj. Ob branju in pregledu starih zapiskov sem začel beležiti dodatne spomine, nazadnje sem imel pred seboj celo vrsto naslovov, nad katerimi bi lahko napisal lepo zgodbo. Ko je bilo zgodbe že veliko, mi je prišlo na misel, da bi iz tega lahko nastala zanimiva knjiga, in sem začel počasi vse skupaj preurejati. To se je dogajalo v sedemdesetih letih, ko so avstralski voditelji že spregledali, da v Avstraliji asimilacija vseh narodnosti v angleškem kotlu ne more uspeti in so mnogi kulturalniki že delali na tem, da se vpelje in podpre multikulturalna družba, primerna za posebne avstralske razmere. Takrat sta dva pionirja avstralske multikulture Patricia in Kenneth Laisd osebno založila, tiskala in izdala prvo multikulturalno revijo SCOPP (*Saturday Center of Prose and Poetry*), ki je spremljala in objavljala dopise v raznih jezikih in v angleškem. Takrat sem tudi jaz poslal svojo pesem *Nova domovina* in njen prevod *Adopted Country*. Spoznal sem urednico in direktorje te revije in ko sem jima pokazal rokopis svojih pripovedi, sta se prepričala, da je vreden pozornosti. Žal je med tem časom direktor Kenneth Laisd zbolel in umrl in revija je z naslednjo številko nehala izhajati. Patricia je težko prebolela izgubo moža in sodelavca, a je vseeno pozneje vzela v roke moj rokopis, ga lastnoročno pretipkala in izdala z naslovom *Men who built the Snowy*. Knjiga se je v kratkem času razprodala, čeprav je bila po

zunanosti skromna. Drugo, izboljšano izdajo pa sem sam založil, nesel tiskarju, plačal in naročil še 2200 izvodov. Ta izdaja se je lažje prodala, tako da sem dobil svoj denar nazaj. Medtem sem knjigo prevedel v slovenščino, ji dodal še pet poglavij in poslal rokopis GMD. Tako je prišlo do izida knjige *Možje s Snowyja*.

Bi opisali, kakšna je bila Vaša življenjska pot, potem ko ste zapustili avstralske Snežne gore? Ustvarili ste si družino. Kje pa živite?

Načrt Snežnih gora je ogromen projekt, katerega površina bi se raztezala skoraj čez celo Slovenijo. Tam je delalo v petindvajsetih letih od 80 do 90 tisoč delavcev, povprečno vsak po dve leti in pol. Zelo redke so bile med njimi ženske, še bolj redke družine. Vsakdo je mislil na prihodnost v drugem kraju in tudi jaz sem se po štirih letih vrnil v Sydney in se tam oženil s Slovenko, kupil, popravil in prodal dve stari hiši, nazadnje zidal novo po svojem načrtu v predmestju Rydalmere. Tam sem pred hišo posadil iz Slovenije prineseno lipico, pod katero so pozneje parkirali in še zdaj parkirajo svoje avtomobile otroci, dva sinova in ena hči, zdaj že vsi poročeni; dva že skrbita za najinega vnučka in vnukinjo.

Med pripovedovanjem na srečanju z uredniki GMD ste omenili gospoda Ludvika Klakočerja, ki je bil pred svojim odbodom v Sydney aktiven tudi na Tržaškem. Ali bi lahko nekaj povedali o njegovi aktivnosti med Slovenci v Avstraliji?

Gospoda Klakočerja sem dobro poznal kot prijatelja, velikega idealista in rodoljuba, izvrstnega pevovodjo in skladatelja, saj sem četrto leto redno hodil na pevske vaje, ki jih je on vodil. Z njim na čelu smo imeli v Sydneyju moški pevski zbor *Škrjanček*, ki se še zdaj od časa do časa sliši v slovenskih domovih, ker smo posneli in izdali lepo ploščo navadnih in umetnih pesmi v 400 izvodih.

Trst in Primorsko je ob drugem prihodu Italije zapustilo veliko naših ljudi. Kako so se ti ljudje znašli v Avstraliji, kako so se organizirali in vključili v slovenske organizacije?

Primorcev v Avstraliji je sorazmerno veliko. Organiziranje društev in slovenskih centrov pa se je zelo počasi in s težavo razvijalo, prvič za-

radi prevelikih razdalj med sosedi, drugič zaradi politične razdvojenosti. Komaj po osamosvojitvi Slovenije so se pojavili znaki boljšega razumevanja.

Kdaj se je začel pravzaprav narodni in kulturni preporod slovenskih ljudi v Avstraliji?

Zavednost Slovencev v Avstraliji je živo klila med nekaterimi vse od začetka, ko so se prvi povojni priseljenci začeli srečevati in družiti. Postopno je prišlo do društev, publikacij, slovenskih verskih središč, slovenske sobotne šole in radijskih oddaj. Narodni in kulturni preporod, če smemo tako sklepati,

Prof. Klakočerja vodi moški zbor Škrjanček v Sydneyju

pa se je začel okoli 1. 1982, ko so v Sloveniji južni voditelji hoteli vpeljati t.i. skupna programska jedra. Takrat se je v Avstraliji pojavila *Zveza slovenske akcije* za obrambo slovenskega jezika in človekovih pravic slehernega Slovenca.

Opišite, prosim, slovensko organizirano življenje, od slovenskega versko-kulturnega centra in raznih klubov do pouka slovenščine in slovenskih radijskih oddaj.

Prva in najvažnejša povezava med Slovenci v Avstraliji je bil brez dvoma mesečnik *Misli*, ki je letos že v svojem 45. letu izhajanja. Ta mesečnik, ki so ga od začetka urejali in ga še urejajo frančiškani, je objavljala, spodbujala in pozdravljala srečanja, dopisovanja, organiziranja društev in kulturnih predstav. Slovenska društva so se začela pojavljati že v zgodnjih petdesetih letih in so z velikimi napori aktivnih članov veliko dosegla. Do lastnih klubskih prostorov in do cerkvenih centrov pa je prišlo pozneje, ko so se naši ljudje že ustanovili v svojih stalnih domovih. Prva leta smo v Sydneyju imeli za "slovenski dom Hyde Park, kjer smo se srečevali pod milim nebom" ob nedeljah popol-

dne. Takrat smo se mesečno in za velike praznike zbirali za maše v kripti stare cerkve sv. Patricka ali skupno romali k službi božji v določeno predmestje. Razvoj in rast slovenskih aktivnosti in organizacij v Avstraliji se ne moreta primerno opisati v nekaj vrsticah.

Kdaj in zakaj ste ustanovili Zvezo slovenske akcije ter katere najpomembnejše pobude ste izpeljali?

Zveza slovenske akcije ali ZSA je bila ustanovljena 1. 1984. Tretjega aprila smo se Slovenci v Sydneyju pred cerkvijo sv. Rafaela "skupno vznemirili" zaradi poročil o programskih jedrih v domo-

govore slovensko s slovenskimi turisti;

5. da Slovenci, obiskovalci domovine, potujejo in živijo v Sloveniji brez zasliševanja milice in udbe;

6. da vsak državni uslužbenec v Sloveniji obvlada slovenski knjižni jezik;

7. da Slovincem, ki živijo v tujini, ne pišejo po jugoslovanskih konzulatih dovolilnic tuji, ampak Slovenci v slovenskem jeziku;

8. da se Slovincem prizna veroizpoved.

Vse te zahteve so se izpolnile z osamosvojitvijo Slovenije, a najbolj viden in pomemben dosežek ZSA v Avstraliji je bil brez dvoma slovenski lektorat na univerzi Macquarie v Sydneyju, ki že sedem let uspešno napreduje. ZSA je namreč v kritičnem trenutku odločanja, ali bo lektorat ali ne, finančno in moralno podprla svojega tajnika, ki je bil tedaj tudi prvi predsednik Slovenskega sklada za lektorat, da je mogel pravočasno nesti na univerzo določeno vsoto denarja, brez katerega bi šlo vse po vodi. Tako smo tudi na avstralski univerzi dosegli enakopravnost.

Osamosvojitve Slovenije je torej izboljšala in uredila razmere med Slovenci v Avstraliji. Kaj pa naslednje generacije, bodo zdržale?

Dolgo sanjana in zaželeno osamosvojitve Slovenije je tudi v Avstraliji spremenila in izboljšala odnose med Slovenci. Izginila je v glavnem politična in ideološka pregrada, ki je toliko let razdvajala in žalila slovenske ljudi različnih mišljenj. Žal so posledice dolgih let krivičnega stanja še vidne, posebno med novo generacijo Slovencev, ki so iz razumljivih razlogov zasovražili vso slovensko politiko.

Komaj zdaj se med našimi mladimi v Avstraliji pojavljajo znaki ponosa, da so otroci slovenskih staršev in pripadniki kulturnega, spoštovanega naroda, ker prosto obiskujejo domovino svojih staršev in se vračajo z lepimi vtisi. Kot optimist upam in sem prepričan, da bo nekaj slovenskega ostalo v Avstraliji še dolgo, ker so mednarodne meje z moderno tehniko že skoraj izginile in bodo od zdaj naprej pripadniki vsakega naroda povsod gojili svojo kulturo in z lahkoto komunicirali s svojo rodno domovino.

"...Ta narod je dedič junakov duha, ki z zgledom ljubezen do doma so vneli. Živel bo svobodno do konca sveta, nobena pošast mu duha ne upepelj!..."

4. da na meji Republike Slovenije cariniki in uradniki

JEZUS IZ NAZARETA IN CERKEV KOT SKUP- NOST JEZUSOVIH UČENCEV (29.)

ZVONE ŠTRUBELJ

V zadnjem prispevku smo navedli koncilsko definicijo odnosa med predstavniki cerkvenih vodstvenih služb in laiki. Tokrat se ozrimo za hip v preteklost, v dvatisočletno zgodovino krščanstva.

Terminologijo "kleriki in laiki" je prvi uvedel papež Klemen Rimski (umrl leta 97). V prvem Klemenovem pismu beremo, da je klerik nekdo, ki opravlja službo. Prvotno torej ni šlo za stanovsko razliko med verniki, ki izvršujejo cerkveno vodstveno službo, in nekom, ki te službe nima. Z izrazom *kleriki* je bila mišljena naloga, ki jo skupnost zaupa izbranemu članu.

V dva tisoč letih krščanstva sta se razvili dve teološki tradiciji službenega duhovništva. V prvem tisočletju, izrazito pa do nicejskega koncila, je bil v ospredju t.i. eklezialni model, ki je dajal poudarek skupnosti (*ekklesia*=od Boga sklicana skupnost). Cerkevne službe so bile najprej in predvsem karizem službenja. Novozavezni spisi puščajo veliko svobodo pri notranjem strukturiranju služb v skupnosti. Po tem konceptu je celotno božje ljudstvo duhovniško. Sam sv. Avgustin je bil proti teologiji, ki bi duhovnike postavljala kot posrednike med Kristusom in verniki. Duhovnik je v službi ljudstva, ki je v celoti duhovniško v navezi s Kristusom. Posamezna skupnost je bila prva nositeljica vodstvene službe; posamezniki, ki so te službe prevzeli, so jih izvrševali izrazito kot delegirani člani skupnosti.

V prvotni Cerкви je npr. še veljalo pravilo, prevzeto iz judovstva, da ima skupnost, ki šteje vsaj dvanajst družinskih očetov, pravico predlagati in izbrati nekoga, ki bo opravljal duhovniško službo.

V drugem tisočletju je prevladal drugačen, t.i. kristološki model službenega duhovništva. Duhovnik je postal srednik med Kristusom in verniki. Izbira in oblikovanje kandidatov za duhovništvo ni bila več tako močno vezana na konkretno krščansko skupnost, zato je eklezialna (skupnostna) dimenzija šla v ozadje. S tem je vertikalno, hierarhično odločanje dobilo večjo in včasih izključno veljavo. Zarisala se je močna ločnica med kleriki (sedaj opredeljeni kot kvalitativno in stanovsko ločeni od ostalih vernikov) in laiki.

Drugi vatikanski koncil je v marsičem odkril in ovrednotil teološke intuicije zgodnje Cerkev. Napravil je neke vrste kompromis med obema tradicijama v Cerкви. Dogmatska konstitucija o Cerкви in drugi koncilski dokumenti sicer že dosledno uporabljajo za cerkvene službe namesto besede *potestas* (oblast) besedi *ministeria* ali *munera*, ki pomenita nalogo oziroma poslanstvo. Kaže, da je s tem odprta pot za ovrednotenje cerkvenih služb kot karizem službenja. Na ta način bo najbrž Cerkev ponovno ovrednotila krščansko skupnost kot pravo in prvo nosilko vodstvene službe. To bi pomenilo vrnitev k novozavezni in prednicejski ekleziologiji, z drugimi besedami, k novemu strukturiranju cerkvenih služb po zgledu prvih krščanskih skupnosti. Na ta korak bo prav gotovo potrebno še čakati, do kdaj, pa je težko reči.

Jubileji p. Ernesta Saksida

Z enoletno zamudo praznuje p. Saksida v domovini 60-letnico misijonskega poklica, 50-letnico duhovništva in 35-letnico Don Boscovega mesta, ki ga je ustanovil v Braziliji. Vse to je povezano s 700-letnico župnije sv. Danijela v Dornberku. Ponovitev zlate maše bo imel na Rakovniku v nedeljo, 28. julija, ob 14.30. Jubilant Ernest Saksida je že nekaj časa v Italiji, kjer je obiskal razne dobrotnike, ki pomagajo njegovi mladini v Don Boscovem mestu.

Misijonar Radko Rudež med nami

Zlatomašnik p. Radko Rudež je v nedeljo, 14. julija, maševal in potem vodil procesijo v spomin na sv. Mohorja in Fortunata v Števerjanu ob 9. uri. Ob 11.30 je daroval sv. mašo v cerkvi sv. Ivana v Gorici, popoldne ob 16. uri pa je imel shod za Marijino družbo v goriški stolnici.

Med bivanjem v Gorici je našel gostoljubno streho v Zavodu sv. Družine. Misijonar se bo še ta teden vrnil v Slovenijo in bo odpotoval spet na svoj misijon v Zambiji v prvi polovici septembra. O njem bomo še govorili.

GOJITI ČUT NARODNE PRIPADNOSTI

Na začetku junija je posebno odposlanstvo izročilo sv. očetu knjige s seznamom umrlih v koncentracijah v taborišču Auschwitz. Navajamo nekaj besed iz papeževega nagovora, ki veljajo tudi za nas.

"Prišli ste, da zaupate rimskemu škofu *Knjige umrlih v Auschwitzu*. V njih so seznanili osebe, ki so bile umorjene v taborišču smrti in ki niso ostale brez imena. Zastopajo brezštevilno množico žrtev, ki so ostale brez imena razen spomina njihovih dragih. Sprejemam jih kot papež v imenu Cerkev. Gre za pomembno dejanje. Cerkev, ki se spominja Kristusove smrti na križu in vstajenja, je namreč poklicana, da spričuje najgloblji in odrešilni smisel človeškega trpljenja in da vodi vse v skrivnost božjega usmiljenja in nove resničnosti večnega življenja. Ko Cerkev sprejema te knjige, znova priča, da se ne umika pred spominom na te tragične dogodke v želji, da bi sedanji rodovi razumeli, kako veliki vrednoti sta življenje in dostojanstvo človekove osebe..."

Potem je papež citiral besede božjega služabnika Ro-

mualda Trauguta: "Bog je želel imeti narode. Osebe, ki so zapisane v teh knjigah, so bile zaprte, mučene in nazadnje umorjene v večini primerov samo zato, ker so pripadale določenemu narodu in ne kakemu drugemu. Dejstvo, da so se rodili kot Poljaki, Judje, Romi ali Rusi in da so ostali zvesti svoji narodni istovetnosti, jim je bilo prišteto kot krivda, ki zasluži smrt. V luči vere pa vidimo, da je to pričevanje junaške zvestobe svoji narodni identiteti postalo povod za holokavst, ki jih je združil z Bogom v večnosti, in za prihodnje rodove seme miru. Knjige umrlih v Auschwitzu sprejemamo torej kot spodbudo, naj generacija, ki stopa v tretje tisočletje, goji čut svoje narodne pripadnosti in se zbudiv v njej spoštovanje do bogastva lastnih kulturnih tradicij, ki so jih branili mučenci v Auschwitzu in drugih uničevalnih taboriščih. Ko se spominjamo tistih, ki so žrtvovali živ-

VELIK PRAZNIK V OTALEŽU

V Otaležu pri Cerknem so imeli v nedeljo, 14. t.m., veliko slavlje. Domačin iz Lazca msgr. Janez Filipič je obhajal zlato mašo, to pa je bila tudi priložnost, da so praznovali 500 let omembe te duhovnije, 300 let samostojne kaplanije in 150 let posvetitve cerkve sv. Katerine Sijonske, ki je postala župnijska l. 1930. Župnija se je res izkazala in pripravila izredno doživeto in lepo slavlje. Slovesno bogoslužje je vodil koprski škof msgr. Metod Pirih, saj ni šlo le za obhajanje omenjenih obletnic, ampak tudi za blagoslovitev treh novih zvonov, ki so namenjeni podružni-

nim cerkvam v Lazcu in Jaznah, in novega daritvenega oltarja, ki so ga po načrtih arh. Franca Kvaternika postavili v otaleški župnijski cerkvi. Zvonovi so posvečeni sv. Juriju in sv. Miklavžu, največji pa Mariji Materi Cerkev v letu papeževega obiska v Sloveniji. Slovesnosti je dal z občutenim nagovorom posebno prazničen pečat domačin, sedanji slovenski vicekonzul v Trstu, prof. Tomaž Pavšič. Na slavlju je seveda spregovoril tudi sam jubilar msgr. Filipič, ob njem pa še koprski škof msgr. Pirih, ki se je sicer veselil in čestital ob obletnicah, a je tudi opozoril na sedanje stanje, kar terja razmislek in ukrepanje. Opozoril je, da se je v zadnjih petdesetih letih število prebivalcev tega področja razpolovilo in da danes ti kraji štejejo le pri-

bližno 650 prebivalcev. Problem je tudi pomanjkanje duhovnikov, zaradi česar so težave z oskrbo številnih župnij. Sam Otalež in podružnice oskrbuje npr. duhovnik iz Cerknega, od lani kaplan Marjan Škvarč.

Nedeljsko slavlje je bilo za Otalež in okolico pomembna duhovna in kulturna poživitev. Skladatelj Aldo Kumar je za to priložnost napisal posebno skladbo, ki jo je izvedel domači zbor ob spremljavi orgel in cerkniškega pihalnega orkestra. Petje, recitacija, praznični mlaji in napisi so še olepšali ta praznik, na katerega bodo trajno spominjali zvonovi in oltar, ki jih je ob osebnem prazniku podaril rojstni župniji zlatomašnik Filipič.

SPOMINSKA POBOŽNOST

V nedeljo, 21. julija, se je ob 17.30 zbralo v Zgornji Branici pri Kodreth veliko število sorodnikov, prijateljev in znancev, da bi počastili spomin na štiri nedolžne žrtve Brecljeve družine. To molitveno srečanje prirejajo sorodniki že več let v juliju v gozdu nedaleč od ceste, na kraju, kjer so i 12. julija 1944 pobiti oče Jožef Breclj, hčeri Angela in Marica ter 12-letni sin Martin. Ob spominskem obeležju, lepo izdelanem lesenem križu z imeni ustreljenih, so letos bolje uredili prostor in pripravili primernejše postavljene oltar. Ob njem so štiri otroci držali v rokah rdeče žareče bakle. Med drevesi in cvetjem se je gnetlo mnogo ljudi, zlasti mladih in otrok. Mašo je vodil g. Bogomil Breclj ob somaševanju štiri sobratov. Bogoslužje je spremljal s številnimi pesmimi mešani cerkveni zbor s Slapa. Zbranim je izrekel pomenljive besede g. Marko Kos, župnik iz Šturij. Povzel je misel papeža Janeza Pavla II., ki je letos v Stožicah poudaril, da se Slovenija spominja mnogih žrtev, mučencev, nedolžnih članov vernih družin, prič hudih časov; taki mučenci so bili tudi štiri Brecljevi. Dolžni smo jih ohraniti v najlepšem spominu, saj so to priprošnjiki pri Bogu za spravo med ljudmi. Spregovoril je o štirih žrtvah, ki so jih vozili od Žapuž od 8. do 12. julija iz kraja v kraj in končno odvedli v gozd, kjer so jih brez usmiljenja pobili. O grozotah je več mnenj, a resnica je samo ena. Žrtve nas učijo s svojo pokončnostjo tistih vrednot, za katere smo ustvarjeni. Po maši je spregovoril v italijanščini g. Renzo Boscarol, urednik goriškega verskega glasila *Voce Isontina* in velik prijatelj Slovencev. Zahvalil se je, da mu je bila dana možnost, da se je lahko udeležil skupaj s Slovenci spominske pobožnosti in molil za spravo ter mir.

Po maši je množica zapustila posvečeni kraj in krenila po stezi navzdol na jaso, kjer se je ob velikanskem hrastu zadržala na družabnem srečanju. Od časa do časa je še donela mogočna pesem pevскеga zbora s Slapa in vseh navzočih.

DE

RAZMIŠLJANJE OB GORIŠKI SINODI

ZA ENOTNO KULTURNO FORMACIJO (3.)

JANKO JEŽ

Zdaj pa smo že pri samem vrhu našega pastoralnega pregleda. Prišli smo do mogočne osebnosti goriškega nadškofa Karla Mihaela Attems. Njegovo pastoralno prizadevanje ima tako obsežen pomen, da je nanj postal pred dobrim desetletjem pozoren tudi Inštitut za družbeno in versko zgodovino - Istituto di storia sociale e religiosa v Gorici.

Attemsove pridige je zbrala, uredila in objavila Lojzka Bratuž, redna asistentka za slovenski jezik in književnost na Fakulteti za tuje jezike in književnosti v Vidmu.

Predgovor h knjigi je napisala profesorica slavistike na ljubljanski univerzi Breda Pogorelec.

Attemsove homilije so zbrane v fondu Attems - de Grazia, ki ga je bil grof Filip Torre Valsassina podaril knjižnici bogoslovnega semenišča v Gorici. Rokopisnih enot v slovenščini je skupno 61. Od teh je 45 Attemsovih lastnoročnih in 16 prepisanih. Vsaj pet različnih pisav v prepisih dokazuje, da je škofove osnutke prepisoval več oseb. To so bili zvečine slovenski duhovniki, škofovi ožji sodelavci. Prepisovalci so škofove zapise deloma popravili, celo po nepotrebem, ali pa jih dopolnjevali z latinskimi navedki. Škof je verjetno govore bral iz prepisov. Vendar pa nekateri njegovi rokopisi, ki so bili na robovih poškodovani, kažejo, da jih je nosil s seboj in večkrat uporabljal. Vsekakor pa drži, da je Attems svoje govore zasnoval in izoblikoval sam in da mu jih ni sestavljal kak slovenski ali drugojezični sodelavec.

Od 61 Attemsovih slovenskih rokopisov jih je bilo v knjigi objavljenih 28. Ostali so različice, dvojniki in prepisi.

IZ GOVORA ŠKOFA MSGR. PIRIHA

OB 700-LETNICI DUHOVNIJE DORNBERK

stusa in njegove besede. Zato pada veselje do življenja, mnogi mladi se predajajo nočnemu življenju, diskoklubu, alkoholizmu in drogam, črnogledosti in obupu. Iz družin izginja molitev.

Pred vami, dragi Dornberžani, se odpira nov list vaše cerkvene zgodovine. Glejte, da ga boste popisali z bogatimi sadovi vere kakor vaši pobožni predniki.

700-letnico duhovnije obhajamo v letu obiska sv. očeta Janeza Pavla II. v Sloveniji, zato ne moremo mimo njegovega duhovnega sporočila, ki nam ga je zapustil kot duhovno popotnico in naročilo. Cerkev noče nič drugega kot služiti in se razdajati v blagor vseh. Zato si zadaja nalogo, da z obnovljenim poletom oznanja Jezusa Kristusa, da ponuja vsem, zlasti še mladim, smisel življenja in razloge za upanje, in da vse kliče k spravi in solidarnosti.

Evangelij ni nikoli označen enkrat za vselej, pravi

papež. V vsaki dobi zahteva novih oznanjevalcev in prič. Ni dovolj sklicevati se na dediščino preteklosti, saj se mora vsaka krščanska generacija sama ponovno odločiti za krščanstvo.

V Sloveniji poteka oster spopad med kulturo smrti in kulturo življenja. Kristjani so poklicani, da na tem izredno občutljivem področju s pričevanjem žive in dejavne vere dajo začetni prodorno in učinkovito prisotnost.

Naj bo evharistija vselej višek in vir vaše zavzetosti v vsakdanjiku. Ostanite zvesti obisku nedeljske svete maše. To je resnično sveta dediščina, ki so vam jo zapustili vaši očetje v veri.

V zakramentu pokore človek na vidni način doseže božje usmiljenje. Pogosto pristopajte k temu zakramentu odpuščanja in sprave.

Vi mladi, ki ste že prejeli zakrament birmе ali se nanj pripravljate, pustite, da vas prevzame Kristus, in sprejmite milost Sv. Duha, ki hoče prav preko vas dati novega življenjskega poleta krajevni Cerkvi. Glejte, da boste usta-

novitev družin utemeljili na trdni skali zakramentnega zakona, da bo Bog blagoslovil vašo medsebojno podaritev za vse življenje in bo tako postal nov vir življenja in milosti. In tisti, ki že dalj časa živite izkustvo zakona, poživate milost tega zakramenta, da boste uresničili načrte, ki jih ima Bog z vašo družino!

Kdor je poklican v duhovniško ali redovniško službo, naj v ponižni hvaležnosti sprejme ta klic in naj velikodušno odgovori.

Vključite se v poslanstvo Cerkve, sodelujte v življenju župnije... Če bomo izpolnili, kar nam je naročil sv. oče, potem smemo upati na moralno, pastoralno in narodno prenovu. Naj Marija s Svete gore obrne svoje milostljive oči v Vas in Vam ter prihodnjim rodovom kaže Jezusa, da bo vaša župnija po delovanju Sv. Duha velikodušno stopila v tretje tisočletje in bo po priprošnji sv. Danijela postajala vedno bolj župnija vere, svetosti in miru. Amen.

BESEDA ŽIVLJENJA

17. NAVADNA NEDELJA

SILVESTER ČUK

ODKRIJMO ZAKLAD EVANGELIJA

"Kdor najde prijatelja, je našel zaklad," pravi pregovor. In živa resnica je, da je pravi prijatelj vreden vsaj toliko kot zaklad. V Svetem pismu se nam Bog predstavlja kot prijatelj človeštva in vsakega posameznega človeka. Vsak, ki ima nekoliko bolj živo vero, je že izkusil, da božji Prijatelj človeka nikdar ne pusti na cedilu. Vrednost prijatelja najbolje spoznamo v stiski in nesreči. Človeška prijateljstva so zelo nestalna in večkrat smo razočarani nad kom, ki smo mu brezmejno zaupali. Svetopisemska modrost nas poučuje: "Preklet človek, ki zaupa v človeka. Blagor možu, ki zaupa v Boga."

Na prijateljstvo med človekom in Bogom meri današnji evangelij, ki pripoveduje o možu, ki je pri obdelovanju zemlje naletel na zaklad. Od veselja nad najdbo gre in proda vse, kar ima, ter kupi tisto njivo. Po rimskem pravu je namreč zaklad pripadal tistemu, na čigar lastnini je bil zaklad. Naš mož je ravnal zelo pametno, ko je naredil to kupčijo, saj je z zakladom prejel neprimerno več, kot je imel poprej. To je podoba nadnaravnih dobrin, ki jih prejemo z vero. V primerjavi z božjimi darovi, ki jih spoznavamo v luči vere, zbledi vrednost naših zemeljskih dobrin. To, kar zdaj zbiramo, zaklad tega sveta, ima zdaj svojo vrednost, ko pa prestopimo prag večnosti, to svojo vrednost izgubi. "Ne nabirajte si zakladov na zemlji, kjer jih uničujeta molj in rja in kjer tatovi izpodkopavajo zidove in kradejo", nas poučuje Jezus. Večina ljudi pa kar nori za temi zakladi. "Svet išče denarja, denarja, zlata in kakor pes sklanja glavo v tla in kakor pes voba denar, denar mu je Bog, denar mu je dar," je zapisal mladi slovenski pesnik Srečko Kosovel. Z denarjem ne moreš kupiti sreče, razumevanja, ljubezni, niti zdravja ne.

Ravnajmo podobno kot kralj Salomon, ki je mlad in neizkušen ob nastopu svoje vlade prosil Boga, naj mu da prave pameti zase in za ljudstvo. Ta prošnja je bila Bogu všeč in odgovoril mu je: "Glej, dal ti bom modro in razumno srce." Povrh tega mu je obljubil: "Tudi to, česar nisi prosil, ti bom dal: bogastvo in slavo." Ko je Jezus svoje poslušalce svaril pred pretirano skrbjo za hrano in obleko, jim je dejal: "Iščite najprej božje kraljestvo in njegovo pravico in vse drugo vam bo navrženo." Kdor živi po božjih postavah, kdor vestno dela, kdor ne zanemari darov, ki mu jih je dal Bog, išče božje kraljestvo in ga gradi. Mogoče ne bo srečen po človeških merilih, ne bo na zunaj uspešen, v svojem srcu pa je srečen in miren. In to je prava sreča! Vendar bi Jezusov nauk razumeli napak, če bi mislili, da uči srečo samo po smrti. Večna sreča se gradi iz drobnih kamenčkov zemeljske sreče. Če bi se vsi, ki poznamo Jezusov nauk, ravnali dosledno po njem, bi bil svet čisto drugačen.

Poskusite ta teden en dan biti v svojih družinah, na delovnem mestu, v družbi, dobri, uslužni, potrpežljivi, obzirni, pozorni - pa boste ugotovili, kakšen zaklad se nam ponuja v evangeliju. Ugotovili boste, kako bogati bi lahko bili, pa velikokrat nabiramo smeti namesto biserov.

MARIJANSKI MUZEJ NA SVETI GORI DOBRO OBISKAN

Kot smo že poročali, je na Sveti gori pri Gorici v nedeljo, 26. maja, bil slovesno odprt in blagoslovljen Marijanski muzej, ki ima vhod v prečnem krilu tamkajšnjega samostana desno od glavnega vhoda v baziliko. O muzeju bomo še podrobneje pisali, že sedaj pa opozarjamo, da je ob odprtju bila natisnjena posebna izdaja Svetogorske kraljice v slovenščini in italijanščini, ki je v celoti posvečena muzeju in zgodovini Svete gore. Vsekakor je Marijanski muzej na Sveti gori do-

brodošla novost za obiskovalce tega romarskega svetišča, saj se v njem lahko seznanijo z zgodovino Svete gore in z Marijinim češčenjem na splošno tako na Slovenskem kot v tujini in po svetu. Izvedeli smo, da je muzej dobro obiskan in zanimanje obiskovalcev zanj narašča. Odprt je po naslednjem urniku: ob sobotah in nedeljah dopoldne od 9. do 12. ure, popoldne od 14. do 18. ure, ostale dneve pa je za ogled muzeja treba prositi pri glavnem vhodu v samostan. M.V.

MLADINSKA PASTORALA

"OSVOBODI LJUBEZEN!"

Od 12. do 14. julija je bilo v kraju S. Giovanni al Natisone srečanje mladih Meetingiovani.

Velika mladinska prireditel, ki so jo tam prvič organizirali leta 1985, je priložnost za srečanje mladih, ki želijo utrditi svojo versko pripadnost za poglobljeno družbeno, kulturno, politično in duhovno rast.

To, kar je bilo na začetku le župnijska prireditel, je danes preraslo v srečanje mladih iz vse videmske škofije, mladinskih skupin iz dežele, vse Italije, pa tudi skupine iz tujine so vedno pogostejše (letos sta prišla avtobus mladih iz Litve in skupina kolesarjev iz Madžarske). Meetingiovani

osredotoča s pomočjo predavanj, okroglih miz, molitve, pohoda miru in delavnic svojo pozornost na aktualne družbene probleme in izzive, da bi tudi mladi kritično razmišljali o njih in kot protagonisti s svežimi

idejami aktivno prispevali svoj doprinos k njihovem reševanju.

Letošnji 12. Meetingiovani je potekal pod geslom Osvobodi ljubezen! To zato - pravijo organizatorji - da bi ljubezen, ki jo mladi sprožijo, postala odprtost, dar, sprejemanje drugega. Ni dovolj želeli ali potrebovati ljubezen; treba je načrtno stopiti iz brezimnosti in odločno stopiti na pot odraslega darovanja, žrtvovanja. Kdor samo potrebuje in čaka, da mu je vse dano, se posuši, okosteni, ga odnese veter modnih muh. Z ustvarjalnostjo se moramo zavzemati za dostojnejše sožitje med različnimi v

družbi, ki vedno bolj naglašata kulturne razlike in v njih ne zna videti bogastva.

Predavanja in pričevanja mnogih (teologov, predstavnikov skupin prstovoljnih gibanj ipd.) so govorila o tem, da je danes bolj kot kdaj prej pomembno graditi stike in komunikacijo med ljudmi na trdnih temeljih vrednot, pomembno je imeti smisel za zastojnost, solidarnost in nenasilje, čutiti se odgovorne za skupnost (ne jaz, ampak mi).

Ni dovolj gledati od zunaj in se informirati o težavah. Treba je z zrelostjo in brez obsojanja jemati nase odgovornosti in težo težav šibkejših, zadnjih, hoditi ob njih in z njimi deliti upanje. Predvsem pa to: preiti od besed h konkretnim dejanjem.

DD

Rokopisi so objavljeni v prepisu izvirnika in v delno posodobljenem zapisu, sedem tudi v originalu. Razdeljeni so v šest tematskih skupin. Uvodni navedki iz pridig nakazujejo vsebino posameznih skupin ali jasneje poudarjajo vodilno misel.

Iz tega kolikor toliko izčrpnega, vendar še precej omejenega pregleda (omejili smo se namreč na področje goriške nadškofije), smo si lahko ustvarili primerno sliko o stanju pastoralnih virov, ki so omogočili še precej trdno povezavo škofijske skupnosti pri nas. Lahko rečemo, da je ta bila tudi uspešna, posebno če pomislimo na težavnejši razvoj na področju tržaške škofije, kjer je zaradi italijanskega liberalno-nacionalnega gibanja v zadnjih dvesto letih tak razvojni proces najprej zastal, nato pa se je sprevrgel v očiten narodnostni spor med obema komponentama škofijske skupnosti. Enotnosti ni bilo več, kajti obe skupnosti sta začeli nastopati ločeno. Zato je pošteno priznati, da se je liberalnonacionalistična gonja v drugi polovici preteklega stoletja na Goriškem, in v začetku

tega stoletja na Tržaškem, sistematično lotevala vsega, kar je na kulturnem in celo na verskem področju dvigalo našo narodno čutečo skupnost, kar je slovenske vernike močno prizadelo. Če so Slovenci na Primorskem branili svoje pravice na političnem področju, se mu niso mogli odrekati niti na cerkvenem in verskem. Še enkrat se sklicujem na primer tržaškega odstavljene škofa Fogarja, na Goriškem pa ne na manj poučen primer nadškofa Sedeja.

Res je, da je vse to danes že zgodovina. Glede zgodovine pa pravijo, da je "magistra vitae". Zato se ravno pri zaključku tega svojega sestavka vprašujem, ali smo mi, ki danes moramo dalje graditi in spopolnjevati osnove pri nadaljnjem zblizevanju slovenske in italijanske kulture v sklopu pastoralnega dialoga pri gradnji nadškofijske skupnosti v duhu novih časov in zahtev, dovolj zreli in pripravljeni. Zdi se mi, da smo vsi pripravljeni v tem novem duhu sodelovati pri tej zahtevni nalogi.

DALJE

ANTONIUS PAROLUS PICTOR

(1688-1768)

SAŠA QUINZI

Ob številni udeležbi publike so v novem krilu Narodne Galerije odprli razstavo goriškega baročnega slikarja Antonija Parolija. Glavni pobudnik in avtor kataloga Ferdinand Šerbelj je ob predstavitvi naglasil njen pomen, saj ni predstavljen le zaključni slikarjev opus - vsaj kar se Primorske tiče - ampak prispeva nova spoznanja k razumevanju celotnega obdobja in prostora "goriškega baroka". Tudi tokrat se namreč mesto razlikuje po mediteranskih in severnih vplivih, ki se prepletajo v svojevrsno izvorno likovno govorico. Marsikatero potezo tega sveta pa je neizprosno izbrisala 1. svetovna vojna, ki se je znesla tudi nad Parolijeva dela (izgubljene so freske v ločniški cerkvi in goriški stolnici). Večina razstavljenih slik - predvsem oltarnih - prihaja tako iz zaledij bojne črte v Furlanski nižini, predvsem pa z Vipavskega in s Krasa. Kronološki lok več kot šestdeset razstavljenih slik pa zajema le obdobje od štiridesetih let vse do smrti, saj so nam bolj zgodnja dela neznana.

Paroli se je verjetno rodil v Gorici, likovno govorico pa si je izoblikoval v Benetkah, kjer zasledimo njegovo ime v seznamu slikarske bratovščine. Zgled sta mu bila Piazzetta in predvsem Pittoni, od katerega je sprejel rokokojsko občutljivost za svetle tone in žive barve, z A. Molinarijem pa ga družijo liki vojščakov in starcev. Z razliko mojstrov, pri katerih se je navdihoval, pa je Parolijeva slikarska šifra ostala skoro nespremenjena in se ponavljala tako v oblikovnih in kompozicijskih shemah kot v omejenosti barvne palete. To ga je prisililo, da se je vrnil v Gorico, kjer je ob splošnem vzponu mesta zlahka dobil naročnike med višjimi sloji, plemiči in meščani kot tudi na podeželju. Njegovo slikarstvo je pritegovalo prav spricho lahkonosti, razgibanosti in takojšnjega dojemanja naslikanih figur, ki temu je pripomogla tudi notranja svetloba slike, ki se ne preliva po celem platnu, ampak jasno izrisuje vsak del posebej in ustvarja nerealno atmosfero, »metafizično suhoto«. Slikarska dovršenost slik - tudi znotraj istega platna - pa je nestalna bodisi zaradi površnega obdelovanja bodisi zaradi deleža pomočnikov ali uporabe grafičnih predlog, ki prinašajo drugačno slikarsko morfologijo.

Prvo ohranjeno Parolijevo delo je oltarna slika *Sv. Petra med sv. Valentinom, Osvadom in Janezom Nepomukom* v župni cerkvi v Romansu ob Soči iz l. 1737, v arhitekturnem kulisu sorodno sliki iz bližnje Fratte. Dela

Sv. Notburga, Vremski britof, ž.c. Marijinega vnebovzetja

iz štiridesetih let pa združuje gradnja kompozicije: slikar napolni sceno s številnimi putti, odene figure v razvihano draperijo in ustvarja vedra razpoloženja. To je verjetno tudi najsrečnejše ustvarjalno obdobje; sem spada večje število platen, predvsem verskega značaja. Med pomembnejše sodijo *Brezmadežna iz Turjaka*, *Sv. Notburga*, *Smrt sv. Jožefa in Skapulirska Mati božja iz Vremškega Britofa*, *Sv. Mihael iz Lipe na Krasu*. V ta čas segajo tudi slike iz Goriškega pokrajinskega muzeja, palače Attems, kjer je še ohranjena stropna freska *Bogovi Olimpa*, in pa *Križev pot* iz cerkve sv. Roka. V petdesetih letih začne slikarska moč pojemati in opazno je sodelovanje pomočnikov (*Vsi sveti iz Branika*, *Sv. Martin iz Gabrij na Vipavskem*), medtem ko alegorični sliki *Menuet* in *Zdravniški posvet* vzbujata v gledalcu ironičen posmeh.

Čeprav je slikarska kvaliteta povprečna, si je Paroli uspel ustvariti lasten in nepogrešljiv umetnostni kodeks, s katerim je lahko zadovoljil želje tako višjih kot nižjih slojev cele goriške grofije. Razstava Narodne galerije mu po dveh stoletjih zopet vrača mesto, ki si ga je izboril ne kot omejen pojav, temveč kot priznan posrednik baročnih umetnikov in izraz umetnostnega življenjskega utripa takratne Goriške.

S poštovano uredništvo!

Ko sem prebrala uvodnik Potrebna je predvsem človeška toplina, sem se zamislila. "Dobro, da ne vemo, kaj nas čaka," sem si dejala. Dolgo sem razmišljala, če naj pisno oddam ali ne. Opogumila sem se.

Ko sva se pred dolgimi leti z možem potepala po naši lepi štajerski deželi, sva spotoma obiskala staro ženo, ki je živela v neki vasi sredi Slovenskih goric skupaj s hčerko, zetom in vnukinjama. Dejali bi v toplem in normalnem družinskem okolju. Pa vendar ni bilo tako. Ta "babica" je dejansko živela v "hišnem zaporu". Dolga leta je morala biti zaprta sama v skromni in zatohli podstrešni sobici. Nihče, razen redkih izjem, ni smel do nje, obiski so bili skratka nezaželeni. Zakaj to?, sem vprašala. Samo zato, ker sta hči in sin politično drugače misleča in ker je uboga stara babica verna. Kakšna nespamet!

Bojijo se, da bi se komu zamislili, mi je pravila mama. Zet je bil policaj na nekem mejnem prehodu v Slovenskih goricah. Prepovedali so ji ob nedeljah k maši. Sram jih je bilo, da bi jo kdo videl. Obnemelo je leta in leta sedela v svoji sobici. Zakaj so ji vendar vse to vzeli, morda še edino stvar, ki jo je imela in ljubila? Saj jim ne bi bilo treba. Ob uri kosila, če so se seveda nanjo spomnili, ji je kdo od družinskih članov pahnal nekaj hrane v podstrešno sobo, kolikor je seveda sploh od kosila ostalo, če je sploh kaj ostalo. Nikoli ni smela z njimi sestiti za mizo v spodnjih prostorih. Ta je bila rezervirana za boljše osebnosti. Če pa se je tej ženi le posrečilo kakšno nedeljo skrivoma priplaziti se čez robidovja in koprive do prelepe lenarške cerkve, pa je bila hudo kaznovana in tisti dan seveda ostala brez nedeljskega obeda. Tako je ta babica preživljala leta in leta jesen svojega življenja na svojem domu, pa vendar v "jetniški celici" brez vsakršne človeške topline. Samo rožni venec, ki ga je imela ob sebi pri postelji, ji je bil v tolažbo.

Ko mi je mama vse to pripovedovala, enostavno tega nisem mogla verjeti. Sama je velikokrat naskrivaj obiskala na domu ter ji prinesla kak-

"ČLOVEŠKA TOPLINA JE TISTA, KI CELI RANE"

šno pecivo in malo pokramljala z njo ter jo tolažila. Sama sem začutila, da je treba tej ženi pomagati na kakršenkoli način. Saj vendar ne more tako shirati. Kje je tu človeškost, človeška toplina?, sem si dejala. Toda bila sem nemočna. Vest pa mi vseeno ni dala miru.

Ko sva bila z možem na dopustu, sva sklenila to staro mamico obiskati. Toda kako? Naskrivaj vendar. Prišla sva ob uri, ko ni bilo nikogar doma. Povačila sva jo s seboj na izlet. Odpeljali smo se proti Pohorju. Bil je lep sončen dan, štajerska pokrajina je vsa žarela v soncu. Pravi raj na zemlji. Pri spodnji postaji vzpenjače sva kupila listke in odpeljali smo se na vrh Pohorja. Najina "sposobna babica" pa se ni in ni mogla načuditi vsem tem lepotam. Še nikoli ni videla prelepega mesta ob Dravi s take višine. Živela je samo dobrih 20 kilometrov proč, pa vendar tu ni bila nikoli. Vedno so nanjo pozabili.

Ko smo se zvečer poslavljali, smo žareli od sreče. Zaželela nama je, da bi nama Bog dal zdravja in sreče, ter hkrati dejala: "Dolgo ne bom pozabila tega dne". Z možem sva se spogledala ob ugotovitvi, da sva lahko nekoga osrečila s tako majhnimi, za marsikoga nepomembnimi stvarmi. Potihoma pa sva se bala, da te babice ne bova nikoli več smela obiskati. In tako je tudi bilo. Prepovedali so nama. V svoji podstrešni "celici" je vsak dan bolj hirala, fizično in psihično. Samo zvonovi lenarške cerkve so ji delali družbo. Mirno in tiho je odšla, njen grob leži zapuščen. Nihče nanj ne sadi rož, vseposod se prepleta sam plevel.

Toda tolaži me misel, da je kljub vsemu še veliko dobrih ljudi na svetu, tudi takih, ki imajo babice radi. Samo najti jih je treba.

Sama imam bolno staro mater, ki ji vsak dan bolj pešajo fizične in psihične moči. Rada bi ji pomagala, toda predalet sem. Ona potrebuje pomoč vsak dan. Le zakaj naju loči ta neusmiljena cesta, ki vsak dan pobira za seboj nove in nove žrtve? Mama ne mo-

re več zdoma ne v trgovino in ne k nedeljski maši. Pa tudi z upokojenci na izlet več ne. Toda moja mama le redkokdaj sedi sama pri kosilu. So sedje kar tekmujejo med seboj, kdo jo bo naslednjo nedeljo povabil na kosilo. Le redki so dnevi, ko ni nikogar blizu in ji ne bi kdo prinesel vsaj pesti češenj ali sveže zelenjave. Sama ne more več na pokopališče, na očetov in babičin grob, toda rože na našem grobu niso nikoli ovele. Še vedno se najde kdo, ki postoji ob grobu in jih zalije. Na naših pokopališčih se velikokrat bohotijo bleščeči marmornati nagrobni spomeniki in pričajo o pozornosti, žal prepozno.

Gospodinj, ki prihajata k njej dvakrat tedensko takorekoč brezplačno, pa ne samo, da ji pospravita, opereta in zlikata, ampak tudi skuhata kosilo po njeni želji. Ko postavitva kosilo na mizo, še sami prisedeta in skupaj z njo pokosita ter se še nekaj časa zadržita skupaj z njo ob kavici in prijetnem kramljanju ter ji izkazujejo vso svojo nežnost in pozornost. To pa je seveda največje zdravilo za bolno mater, zdravilo, ki ga ne moreš kupiti na nobenem trgu. Človeška toplina je tista, ki celi še tako hude rane. Ko prideš med take ljudi, preprosto ne najdeš besed, s katerimi bi izrazil hvaležnost. In ko potem še mimogrede obiščem strica, ki sredi doline v jutranji rosi kosi travo v prelepi vasi v osrčju Slovenskih goric, je sreča nepopisna. Ko me zagleda, odvrže koso v grmovje in prihiti naproti. Srečna sva, ker se spet vidiva, preprosto ne najdeva besed, najine oči zalijejo solze. Temu pa jaz pravim sreča. Srečna sem med dobrimi in iskrenimi ljudmi. Veliko jih je še, samo najti jih moramo. Ko pa potem ob sobotah in nedeljah pridejo še k naši "babici" sinovi in vnuki, je skorajda čisto zdrava in se sploh ne spomni več, da ima v omarici vse mogoče tablete.

- ZINKA FERENC
TRST, 20. JULIJA 1996

ZAVEZNIŠKA RAZMEJITVENA KOMISIJA V GORICI (2.)

ZASLIŠANJE DELEGACIJE
SLOVENSkih DUHOVNIKOV

RUDOLF KLINEC - DNEVNIK

27.3.1946

Sreda. Msgr. Novak je prišel povedat na škofijo, da je sinoči zaman čakal do 22. ure. Tedaj so bili člani komisije utrujeni in so prekinili zasliševanje. Sporočili pa so, da bodo sprejeli vse tri člane naše delegacije. Dejal mi je, naj bom pripravljen. Tudi prav.

Ker nisem do 15. ure dobil nobenega obvestila, sem se podal na škofijo. Točno bo 16. uri so prišli z avtom pome. Odpeljali smo se sredi zastav, sredi množice na prefekturo.

Prav gotovo ni nihče med množico tedaj mislil, da peljejo tri duhovnike, pa še bele, na pogovor in zasliševanje.

Sprejeti smo bili točno ob 17. uri. Za nami so čakali predstavniki Enotnih sindikatov in Trgovinske zbornice, med temi dr. Rolando Cian.

Vstopili smo v dvorano, obrnjeno na Travnik. Kakih 15 gospodov je bilo. Francoski delegat Wolfram nas je pozdravil tudi v imenu ostalih članov komisije in prosil, naj ohranimo tajnost o vsem, kar se bo govorilo. Obljubili smo. Povedal nam je, da bo vsak član komisije govoril v svojem jeziku, da se bo nato prevajalo še v dva jezika, nato še v slovenščino. Naši slovenski odgovori bodo prevedeni v angleščino, nato v ostala dva jezika (francoščino in ruščino). Zatem se je začelo zasliševanje.

"Koliko župnij ima goriška občina?" "Pet mestnih in predmestne: Štandrež, Šempeter, Kronberk, Solkan, Štmaver, Pevmo, Podgoro in Ločnik." "Kako je ljudstvo po narodnosti?" "Mestne župnije in Ločnik so mešane, ostale samo slovenske." "Katere narodnosti so duhovniki?" "Stolnica: 3 Italijani, 1 Slovenec; Sv. Rok: 1 Italijan; Srce Jezusovo: 2 Italijana; Sv. Vid: 2 Italijana, 1 Slovenec; Sv.

Ignacij: 2 Italijana in 1 Slovenec; Ločnik: 3 Italijani; Podgora: 1 Slovenec; Pevma in Štmaver po 1 Slovenec; Kronberk in Štandrež po 1 Slovenec; Solkan in Šempeter po 2 Slovenca." "Koliko je vseh vernikov?" "Približno 50 tisoč." "Katere narodnosti so?" "Natančnega števila ne vemo. Nekako pol je enih in drugih." "Pa Ločnik?" "Koliko je Slovencev, natančno ne vemo. Vemo, da je bil v župniji do leta 1880 slovenski župnik; da je bila slovenska šola do leta 1920 in da bodo sedaj spet odprli slovensko šolo, v katero je že vpisanih 40 otrok." "Rekli ste, da je tudi v Podgori nekaj Italijanov, a zakaj je niste prišteli med mešane župnije?" "Ker je bila v zgodovini vedno slovenska in ker je stalno prebivalstvo slovensko. Italijansko je nestalno." "Zakaj?" "Ker je sestavljeno iz delavcev, ki hodijo v tovarno. Če ta ustavi obratovanje, morajo oditi." "Ali je dovolj slovenskih duhovnikov glede na slovensko prebivalstvo?" "Ne" - "Kako je bilo pred letom 1914?" "V Gorici smo imeli več slovenskih duhovnikov." "Imate, kot v Trstu, kakšen škofijski šematizem, iz katerega je razvidno razmerje med slovenskimi in italijanskimi duhovniki?" "Imamo *Indicatore*, a ne loči ne duhovnikov ne vernikov po narodnosti." "Ste imeli kaj takšnega pod škofom Sedejem?" "Smo." "Ali

POGUMNO STOPIMO V NOV DAN

DRAGO ŠTOKA

Za to moje pisanje je kriv Dušan Kalc, moj sosed na Opčinah, ki je v nedeljo, 7. julija, objavil v našem dnevniku uvodni članek z naslovom **Treba bo menjati ploščo.**

bežno priključiti na plan protirevanšizem, kot ugotavlja z učenimi tujkami Duško Kalc. Problem tiči popolnoma nekje drugje, pa naj gre za "kontrolno" nad Primorskim dnevnikom ali pa za skupno oskrbovanje naših osrednjih kulturnih in znanstvenih ustanov, kot so SSG, GM, NŠK in Slori.

Problem je zelo enostaven, zato nima smisla, da se zatekamo k težkim tujkam in zamotanim besedam: proti toku zgodovine ne more, tudi če bi rad, nihče izmed nas. Zgodovina nam pravi, da je tistega hudega, absolutističnega, trdega komunizma pač konec. O tem ne gre dvomiti, še manj zgubljeni časa. Danes gre za to, katero pot bo sedaj del človeštva, torej tudi del naše slovenske družbe, ki ima rad absolutizem in trdo vlado nad seboj, ubral zdaj, po zrušenju marksistično-leninističnega sistema, ki je odigral svojo vlogo, kakršna je pač ta bila!

Mene zanima, in ne samo mene, ali se uredniki in stalni sodelavci (honorirani) pri PD tega zavedajo ali ne! Če se zavedajo namreč, da ne bo nikdar več komunistična stranka v Sloveniji, in prek nje tudi tu pri nas v zamejstvu, na vladi v taki obliki, kot je bila celih 50 let (in ne 40, kot trdi Kalc!).

Gre torej za zelo enostavno rešitev problema: kaj in kako napraviti, da bo Primorski dnevnik zares dnevno glasilo vseh Slovencev v Italiji. Pravim Slovencev v Italiji in ne tistih v Sloveniji, zato me v PD razni članki gospe Kožuhovalne in njeje podobnih piscev prav nič ne zanimajo. Slovenci v Italiji si želimo tak dnevnik, ki bo zares dnevnik nas vseh, levih in desnih, vseh, ki smo se pri zadnjih

volitvah hote in preiščeno po 70 letih znašli spet na voliških pod skupnim znakom, ki ni bil sicer lipa, ampak oljka. Tu je jedro problema!

Primorski dnevnik naj postane glasilo vseh Slovencev v Italiji, dnevnik, ki ga bo zjutraj rad vzel v roke tako komunist kot liberalno-demokratsko usmerjen Slovenec, tako vernik kot ateist. Dnevnik, ki ga bo z ljubeznijo bral vsakdo od nas, dobro vedoč, da mu ne bo PD že zjutraj pokvaril dneva s kakim neumestnim, da ne rečem kako drugače, članekom!

Da bo poleg osmrtnic, dnevnik obvestil, urnikov lekarn in kina, črne kronike, rad prebiral kak tehten uvodni članek, da bo prebral novice z vsega sveta in mu ne bo treba pri tem trepetati, ali

bodo v ZDA zmagali desni republikanci ali levi demokrati; da ne bo v skrbeh, če bodo v Angliji zmagali levi laburisti ali desni konservativci; da ne bo v strahu, ali bodo v naši predragi Sloveniji zmagali Kučanovi postkomunisti ali Peterletovi desničarji! Tak Primorski dnevnik bi rad zjutraj, ob prijetno dišeči kavi, vzel v roke in si ob branju njegovih tehtnih člankov nabral moči in poguma za dan, ki je ves pred menoj: brez ihte, brez ideološkega sovraštva, brez jeze, v edini skrbi, če bomo tu v zamejstvu Slovenci še živi in produktivni ali pa nas bo italijanska asimilacija še bolj pritisnila k tlom! To je moja skrb, to je moja narodna skrb, skrb Slovenca, čigar rodbina živi na teh tleh vsaj od leta 1609 (kot je izpričano v mojih dokumentih) in ki se tako kot vsak drug zaveden in pameten zamejski Slovenec boji predvsem za našo narodno usodo. Za utrditev in ohranitev moje ideologije bo pa skrbel tednik, ki ga bom pač v ta namen kupoval in posebej plačeval.

Da bo pa tako in nedvomno bo tako (če ne danes, pa jutri, ker proti zgodovini ne more nihče!), pa je nujno potrebno, da vsi pozabimo, kar je bilo celih 50 let nazaj, da se od tega obdobja spomnimo le lepih stvari, brez vsakršne ihte, kaj šele maščevalnosti ali sovraštva v srcu. Vse, kar smo imeli, nam je bilo pač usojeno ali dano po milosti božji (kakor kdo vzame!), ker smo morali kot posamezniki, kot skupnost in narod skozi razna obdobja v naši zgodovini, tudi taka, ki bi jih najraje pozabili. Tako smo se kot narod ob izkušnjah lahko izkristalizirali in postali zares zreli - evropski pač!

In ker moramo kot narod iti v to smer, na pot nove dvatisočletne ere, bomo obogatili z izkušnjami preteklosti laže zadihali in premagovali sprotne ovire: ne s kvantiteto, ampak s kvaliteto!

Da bo tako, se mora glava pri našem edinem dnevniku v zamejstvu, to je lastništvo, pač temu primerno spre-

niti oz. prilagoditi! Pri omizju lastništva morajo sedeti enakopravno vsi zamejski Slovenci, ki sta jim pri srcu le obstoj in razvoj našega naroda tostran in onstran meje.

V uredniški odbor naj pristopijo novi uredniki (poleg dosedanjih, seveda), ki bodo na razvoj dogodkov doma in po svetu gledali povsem sproščeno, objektivno, neobteženo in skozi neideološka očala. Časnikarji naj bodo predvsem časnikarji, ne pa vestni zapisnikarji sej, sestankov in želja te ali one stranke in krovne organizacije!

Mislím, da je to v naši zamejski družbi možno, dejal bi danes neobhodno potrebno, če hočemo zares zadihati svobodno, pluralistično in objektivno v naš nov slovenski dan ter pripraviti boljše življenje našim zanamcem.

Še smo v času, da to storimo, z dobro voljo in skupnimi močmi!

VSEMU NAVKLJUB NAJBOLJŠI IN NAJPRAVIČNEJŠI

"Kot je naravno, smo zagrešili (in še bomo) mnoge napake, toda naši družbi - evropska in ameriška - sta kljub svojim napakam najboljši in najpravičnejši, kar jih poznamo v zgodovini. Ne sicer najboljši od možnih svetov, ampak od tistih, ki so in so bili. To je dejstvo. Imamo najmanj mučenja, najmanj krutih kaznovanj, največ želja in pričakovanj, kar jih je doslej bilo, po novih in nadaljnjih reformah, po daljšem življenju.

Danes na Zahodu ne poznamo množične revščine, a naši intelektualci in ideologi skušajo sebe in druge - zlasti mlajši rod - prepričati, da živimo v svetu, ki je strašno nepravičen, da živimo v nekakšnem peklu. S tem so res dosegli uspeh in je svet po njihovi krivdi slabši.

Če bi rekel, da je naša družba kljub vsem svojim napakam moralna in da so življenjske razmere najboljše, kar jih je kdajkoli bilo, bi ljudje mislili, da sem norec. V Sovjetski zvezi pa so pravili ljudem, da živijo v raj, in so vsi temu verjeli ter bili zmerno zadovoljni. V tem je bila po mojem sovjetska družba boljša od naše. Intelektualce pri nas pa pozivam, naj spet stopijo na pravo pot..."

- KARL RAIMUND POPPER
(AVSTRIJSKI FILOZOF, OD 1945 PROF. LOGIKE V LONDONU)

V LJUBLJANI JE UMRL PRISATELJ IN AKADEMIK BRATKO KREFT

Na svoji življenjski poti (1905-1996) je posegal v različne zvrsti slovenske literature in kulture in bil prav gotovo ena vidnejših slovenskih osebnosti tega stoletja.

V rojstnem Mariboru je maturiral, študiral je slavistiko in dramaturgijo na Dunaju in v Ljubljani. Prevzelo pa ga je gledališče, že v 20. letih je režiral na delavskih odrih, kasneje v ljubljanski Operi in Drami. Režiser in dramaturg je bil tudi po vojni v Drami SNG v Ljubljani, ob tem pa je na Filozofski fakulteti predaval tudi rusko književnost.

S svojimi esejmi in kritikami sodi med vidnejše predvojnne levo usmerjene slovenske publiciste. S pripovedno prozo in dramatikom se uvršča med pisce slovenskega socialnega realizma. Najvidnejše mesto ima v njegovem opusu nedvomno dramatika. Upodabljal je velike zgodovinske teme (*Celjski grofje*, *Velika puntarija*) in se kritično satirično lotil tudi bližnje preteklosti (*Kreature*). In na predvečer okupacije Ljubljane 1941. leta je bilo pripravljeno za natis in uprizoritev njegovo najbolj znano dramsko delo, *Krajnski komedijanti*. Igra o nastanku in uprizoritvi prve posvetne igre, *Županove Micke*; a obenem tudi poklon Linhartu, doslednemu slovenskemu svobodomislecu in

razsvetlenskemu demokratu. Prav v letošnji gledališki sezoni smo si na odru SSG v Trstu lahko ogledali to barvito in vedro rokokojsko komedijo.

V povojnem obdobju je dramsko osvetljeval lik Franceta Prešerna, v literarnozgodovinskih esejih pa raziskoval ruske pisatelje (še posebej Dostojevskega) ter pomembnejše dramatičarje s konca 19. in iz 20. stoletja (Strindberg, Brecht, Krleža). Razmišljanja o poslanstvu slovenskega gledališča, o njegovi družbeni funkciji in povezavi z revolucionarnimi procesi združujejo Kreftovo idejno usmerjenost in privrženost gledališču.

In prav gledališče je prostor, kjer se v razponu realnega življenjskega časa in v njegovi pestrosti oblikuje Kreftova raznovrstna ustvarjalnost.

A.D.A.

bi nam poskrbeli en izvod?" "Rade volje. Bomo!" "Kakšni so vaši stiki z italijanskimi sobraty? Kakšni pred letom 1918? Kakšni pred letom 1922?" "Pred letom 1918 so bili odlični; pred 1922 samo dobri, pozneje pa manj." "Kako ste se razumeli z ljubljanskimi duhovniki?" "Najboljše. Pošiljali so nam knjige in drugo." "Ste bili z njimi istih nazorov?" "Narodno in versko: da; manj politično." "... Kateri katoliški tisk pa imate?" "Slovenski Primorec, Mlada setev in Duhovni prepoved." "Koliko slovenskih duhovnikov je v vseh škofiji?" "Kakih 170." "In Italijanskih?" "Kakih 100." "Gospod Garašenko bi rad vedel, koliko časa je msgr. Novak kanonik v Gorici." "Kot kanonik je v Gorici dve leti, a je bil 30 let dekan v vasi 15 km daleč od Gorice, zato pozna prav dobro vse goriške razmere." "Še eno bolj osebno vprašanje; kje sta gospoda dobila doktorat?" "Dr. Čuk na Gregorijanski univerzi v Rimu, dr. Klinec pa na Apolarnevi v Rimu." "Je bilo prepovedano študirati v Ljubljani?" "Izrecno ni bilo prepovedano, a praktično onemogočeno." "... Ruski delegat se je zanimal zlasti za dve zadevi: slovenske pridige in spremembe priimkov." "Prvotno se je pridigovalo svobodno, potem so nastale težave v mestu, na deželi pa šikaniranje in kontrola. Danes je v redu. Veliko priimkov

so spremenili z odloki na prefekturi: tudi priimke duhovnikov, npr. Tommasi - Feriani - Petrucci..." "Na koncu smo izročili pismo s spomenico: 1. ne več pod Italijo; 2. združeni pod Jugoslavijo, 3. dokler se v Jugoslaviji razmere ne uredijo, naj zavezniki tu ostanejo. Torej pravno priključitev Jugoslaviji z dejansko začasno suspenzijo predaje. Nato smo si podali roke in se razšli.

Vtisi: govorili smo samo o goriški občini, brez vsakega namiga na dnevno politiko, na komunizem. Torej je šlo samo za začrtanje meje pri Gorici. Naredili smo svojo narodno dolžnost, ker smo skušali prikazati, da je Gorica obdana s slovenskimi vasmi, z izjemo pri Ločniku. Niti partizani, če bi bili zraven, nam ne bi mogli ničesar očitati z narodnega vidika.

Sploh ni bilo govora o kaki vmesni mednarodni coni: gre samo za začrtanje meje med Jugoslavijo in Italijo in ni torej niti govora o kaki "vmesni državi" (*stato cuscinetto*). Zavezniki hočejo dokončno urediti našo deželo in se umakniti. Ni govora o vojni. Zato nobenih utvar našemu ljudstvu.

DALJE

RESOLUCIJA GM

Upravni odbor Glasbene matice je v imenu članov GM naslovil na izvoljene predstavnike in sredstva javnega obveščanja resolucijo, ki je bila predlagana na zadnjem občnem zboru 27. junija. Resolucija se glasi:

Člani Glasbene matice, zbrani na rednem občnem zboru dne 27. junija 1996, ugotavljamo, da je naša glasbena šola s še večjo razveja-

nostjo dosegla zavidljive rezultate tako po številu gojencev kot po kakovosti pedagoškega dela.

Menimo, da je nedopustno, da glasbena šola GM še vedno ni deležna javnega priznanja, zato od javnih oblasti zahtevamo, da se nemudoma poiščejo ustrezne rešitve za javno priznanje šole GM in za ustrezno financiranje njenega delovanja.

Tudi na znanstvenem liceju izidi matur

Tudi na znanstvenem liceju so objavili izide letošnjih zrelostnih izpitov. Izidi so naslednji:

5.A razred: Anna Bersan 38/60, Cristina Bezensek 44/60, Luciana Cebon 46/60, Martina Feri 46/60, Mirko Ferlan 48/60, Martina Flego 44/60, Claudia Gleria 38/60, Igor Gregori 40/60, Marta Mamolo 56/60, Valentina Mercandel 36/60, Marko Metlika 52/60, Nadja Milos 42/60, Katerina Pecar 38/60, Maura Pernarcich 48/60, Karin Puzzer 40/60, Mario Sancin 40/60, Alen Sardoc 42/60, Jasna Simoneta 52/60, Ingrid Sulli 48/60, Klemen Širca 42/60, Fabio Valenti 42/60. Dve dijakinji nista izdelali.

5.B razred: Tanja Bole 54/60, Sara Brezigar 60/60, Alan Domio 50/60, Igor Glavina 40/60, Elvis Gustin 48/60, Matija Kocevar 48/60, Igor Mingot 38/60, Mitja Petelin 46/60, Tania Pitacco 48/60, Andrea Stanese 50/60, Robert Volčič 48/60, Bojan Zafran 46/60. Ena dijakinja ni izdelala.

5.C razred: Iztok Colja 43/60, Marco Delise 37/60, Alessandro Gallopin 36/60, Matija Jogan 40/60, Samo Kovac 52/60, Irene Pahor 40/60, Marko Petelin 38/60, Marco Pintarelli 44/60, Borut Plesnicar 46/60, Katja Primosi 40/60, Igor Rolich 45/60, Martin Rustia 56/60, Breda Sosič 40/60. Ena dijakinja ni izdelala.

Slovenska skupnost o zaščiti Krasa

Ko smo redakcijo že zaključevali, smo prejeli tiskovno poročilo SSK o najnovjših predlogih za zaščito Krasa, ki izhajajo iz poenotene zakonskega besedila, odobrenega od pristojne komisije deželnega sveta. SSK meni, da je to besedilo v marsičem bistveno boljše od načrtov, ki so se zvrstili v zadnjih letih. Kljub temu ima slovenska stranka nekatere pomembne pripombe k temu besedilu. O tem bomo obširneje poročali prihodnjič.

Izjava ŠD Grmada

Športno društvo Grmada nam je poslalo kratko izjavo, ki jo je podpisal predsednik Igor Gabrovec, v zvezi s stališči o ustanovitvi kraškega parka. ŠD Grmada, piše v izjavi, v nasprotju s tem, kar so poročala sredstva javnega obveščanja, izjavlja, da ni nikoli zavzelo ali podpisalo nobenega stališča v zvezi z ustanovitvijo kraškega parka in vsekakor ni med pobudniki protestne manifestacije na trgu Oberdan v Trstu.

Ko in če bo društvo kdaj zavzelo kako stališče, se zaključuje izjava, bo to gotovo v sozvočju z organizacijami, ki množično in neposredno predstavljajo kraško prebivalstvo in njegove interese.

PREJELI SMO

NE POZNA ZAKONODAJE!

Podtajnik v zunanjem ministrstvu Italijanske republike Piero Fassino očitno ne pozna zakonodaje države, ki jo predstavlja. Videmski dnevnik *Messaggero Veneto* je v soboto, 20. t.m., poročal, kako je italijanski državnik izjavil, da je hrvaški predpis, ki Hrvatom prepoveduje vpis v italijanske (manjšinske) šole, "nesprejemljiv. Takega zakona ni nikjer na svetu". Slovenecem v Italiji pa je dobro znano, da prvi odstavek drugega člena zakona št. 1012 z dne 19. julija 1961 določa, da so šole, ki jih omenja drugi odstavek prvega člena tega zakona, rezervirane za pripadnike slo-

venske jezikovne manjšine, ki so italijanski državljani ali imajo stalno bivališče na območju. Enako je prebivalcem obmejnih predelov Republike Slovenije znano, da italijanske oblasti delajo težave za vpis v slovenske (manjšinske) šole v Italiji, tudi če so dijaki pridobili stalno bivališče v goriški ali tržaški pokrajini.

Ob taki izjavi "odprtega" italijanskega državnika pride na misel evangeljski rek: *Zakaj vidiš trsko v bratovem očesu, bruna v svojem očesu pa ne vidiš?* odnosno stari slovenski izrek: *Kaj bi se lonec iz kozice norca delal, ko sta oba enako črna?*

- ZA D.P.D. EDINOST
SAMO PAHOR

ANALIZA POLITIČNE IN GOSPODARSKE SITUACIJE SLOVENCEV V ITALIJI

IVAN ŽERJAL

20. in 21. julija je na igrišču ŠD Sokol v Nabrežini potekal tradicionalni Naš praznik stranke Slovenske skupnosti. Poleg kulturnih in zabavnih točk so bili na sporedu politični govori pokrajinskega tajnika Petra Močnika, deželnega tajnika Martina Breclja in slovenskega ministra za kulturo Janeza Dularja ter okrogla miza o gospodarstvu Slovencev v Italiji (o tej poročamo na drugem mestu).

Tako Breclj kot Močnik sta se navezala na spremenjeno politično situacijo v Italiji, ki je nastala z zmago levsredinskega kartela Oljke na parlamentarnih volitvah. Močnik je poudaril pomen vzdrževanja stikov z izvoljenima senatorjema Camerinijem in Bratino (ta je bil tudi na Našem prazniku), prizadevanja za zajemeno zastopstvo manjšine v izvoljenih telesih in za oblikovanje enotnega, demokratično izvoljenega skupnega predstavništva Slovencev v Italiji, do katerega je treba priti čimprej. Tudi Breclj se je seveda zavzel za enotno predstavništvo, ki je jamstvo, da se problemi naše skupnosti premaknejo z mrtve točke, saj je to v sedanjem kon-

Minister Dular (levo), tajnik Breclj in Vera Tuta-Ban na Našem prazniku SSK

tekstu možno. Breclj je tudi pozdravil resolucijo slovenskega parlamenta o avtonomnih manjšinah ter približevanje Slovenije Evropski zvezi. Tako, je dejal, bomo vsi Slovenci spet pod eno streho.

Pokrajinski tajnik Močnik je še posebej spregovoril o politični situaciji na Tržaškem. Poudaril je zlasti novo razmejitev okrožij za volitve v tržaški pokrajinski svet, ki je odpravila večdesetletno protizakonito ureditev. Ta je predstavljala tudi diskriminacijo Slovencev na Tržaškem. Močnik je poudaril vlogo SSK pri prizadevanju za novo razmejitev. Slovenska stranka, je dejal, je ta boj vodila dejansko osamljena. Pokrajinski tajnik SSK je bil tudi kritičen do strankarskih sporov, ki so privedli do razpada občinske koalicije v Miljah. Zavzel se je za obnovo starih jurskih odborov in pravic. O si-

tuaciji v občini Devin-Nabrežina je na kratko spregovorila podžupanja Vera Tuta-Ban.

Minister Janez Dular se je zavzel za krepitev skupnega slovenskega kulturnega prostora tako na institucionalni kot na individualni ravni. Ta krepitev je možna zaradi procesa reorganizacije Evrope, v katerega se je vključila tudi Slovenija.

Na Našem prazniku so udeleženci lahko oddajali svoje morebitne pisne predloge in pripombe o politiki Slovencev v Italiji v posebno skrinjico. Potekalo je tudi zbiranje podpisov za petico, v kateri je prošnja, naj devinsko-nabrežinski občinski odbor poskrbi, da bodo občinski uradi izstavljali potrdila in dokumente na dvojezičnih obrazcih, ki bodo tudi dvojezično izpolnjeni.

OKROGLA MIZA

KAKO NAJ SE NAŠE GOSPODARSTVO REŠI IZ KRIZE?

V okviru Našega praznika SSK je bila v nedeljo, 21. julija, v župnijski dvorani v Nabrežini dobro obiskana okrogla miza o gospodarstvu Slovencev v Italiji.

Naslov skoraj tri ure trajajočega srečanja je bil *Kriza slovenskega gospodarstva v Italiji: vzroki in možni izhodi*. Moderator je bil dr. Jože Škerk, številnemu občinstvu pa so spregovorili predsednik Slovenskega gospodarskega združenja iz Gorice Hadrijan Corsi, predsedujoči Slovenskega deželnega gospodarskega združenja Marino Košuta, predsednik upravnega odbora Tržaške kreditne banke Bo-

ris Siega in direktor podjetja *Friul export* Aleksander Rustja.

Govorniki so podali pregled najrazličnejših vidikov te problematike, od zunanje trgovine do drobnega gospodarstva in bančnih zavodov, nakar se je razvila živahna in mestoma tudi polemična razprava. V njej so udeleženci priznali, da ima v tem kontekstu politika prvenstveno vlogo, saj mora določiti smernice razvoja v novi situaciji. Odobravanje je žel tudi predlog o obliko-

Okrogli mizi je z zanimanjem sledilo lepo število udeležencev

vanju ožje skupine, ki bi analizirala položaj (posebna važnost je bila dana obema gospodarskima združenjema). Rečeno je bilo, da so potrebni novi, sposobni in izšolani kadri in da ne smemo mimo zgodovinskega spomina, saj se je od napak, storjenih v preteklosti, treba učiti, da se ne ponovijo.

Pobuda SSK o okrogli mizi je bila torej zelo uspešna in dobrodošla, saj se je pokazalo, da naši ljudje zelo občutijo današnjo krizo našega gospodarstva ter čakajo na konkretne korake, da se naša skupnost iz te krize čimprej izvleče.

I.Ž.

SSK BO PISALA TRŽAŠKI OBČINSKI UPRAVI

Pokrajinski svet SSK za Tržaško je na svoji seji v torek, 16. julija, med drugim obravnaval problem odnosov tržaške občinske uprave do pravice do rabe slovenščine. Med sejo je prišlo do ostrih kritik na račun pisma, s katerim je pred časom tržaški župan Riccardo Illy odgovoril občinskima svetovalcema SSK Petru Močniku in Andreju Berdonu o pravici do rabe slovenščine v odnosih s tržaško občinsko upravo.

V daljši razpravi je tržaški pokrajinski svet ugotovil, kako je nujno, da slovenski predstavniki županu in upravi odkrito povedo, v čem se ne strinjajo z njuno politiko do slovenske narodnostne skupnosti. To jim bo tržaški pokrajinski svet SSK posredoval v posebnem pismu, ki naj bi ga županu obrazložila delegacija sveta.

Na seji je bil tudi govor o volitvah za obnovo tržaškega pokrajinskega sveta z novo razmejitvijo volilnih okrožij. SSK bo na njih nastopila v levsredinski koaliciji in je že dala pobudo za stike med strankami, ki bi bile za takšno koalicijo zainteresirane.

V ZGONIKU IN SESLJANU

NIZ POLETNIH PRIREDITEV

ERIK DOLHAR

LANGERJEVO SOŽITJE V ZGONIKU

V četrtek, 18. julija, je bila v krasnem okolju domačije Žigonovih v Zgoniku dobro obiskana predstavitev knjige Alexandra Langerja *Odločitve za sožitje*. Predstavitve je spadala v okvir *Poletnih večerov* v zgoniški občini v organizaciji KD *Rdeča zvezda* in pod pokroviteljstvom občine Zgonik. Tokrat se je pobudi pridružil krožek *Istria*, kot gosta pa sta se prireditve udeležila zgoniška županja Tamara Blažina in njen koprski kolega Aurelio Juri. Za uvod in zaključek večera je poskrbela Barbara Briščik s svojo kitaro. Uvodoma je spregovoril predsednik *Rdeče zvezde* Ladi Budin; Langerjevo knjižico, ki je v prevodu izšla pri založbi *Devin*, pa je predstavil predsednik ZSKD Ace Mermolja. Župana omenjenih občin sta bila povabljeni predvsem zato, da posredujeta izkušnje, ki jih imata pri upravljanju občin, v katerih je prav sožitje, kot ga je pojmoval Langer, na prvem mestu. Naslednji poletni večer v zgoniški občini je bil na sporedu 24. julija v Gabrovcu, kjer so pred občinskim vrtecem nastopili *Istrianske mužikante*, zadnji tak

večer pa bo 21. avgusta v *Domu pristaniških delavcev* pri Briščikih, ko bo nastopila mednarodno priznana glasbena skupina *Inti illimani* (njihova znana uspešnica je revolucionarna *El pueblo*).

MLADI GLASBENIKI V SESLJANU

V četrtek, 18. julija, je bilo že spet vse živo tudi v sesljskem zalivu. Tu je bil namreč promocijski koncert v okviru *Poletja v Sesljanu*, ki ga prireja devinsko-nabrežinska občinska uprava. Publikacija, predvsem mlada, se je dobro odzvala vabilu na koncert, na katerem so nastopile tri rock-skupine mladih domačih glasbenikov: *Sioux age*, *Kraški ovčarji* (na sliki) in *VAM*. Prvi so izvajali instrumentalno glasbo, drugi so bili edini, ki so zapeli kako skladbo iz slovenske in lastne bogate rockovske zakladnice, tretji pa so navdušili navzoče predvsem po zaslugi izredno živahnega sesljskega pevca Walterja, ki ga je nekdo primerjal celo z Axlom, pevcem *Guns and roses*.

Poletje v Sesljanu se bo po enomesečnih uspešnih vsakotedenskih nastopih končalo v četrtek, 25. julija, z večerom folklorne, na katerem bosta nastopili tržaška plesna skupina *Stu ledi* in koprski *Istrski muzikanti*.

ŠKRAT ŠT. 5-6

Pred kratkim je izšlo glasilo Sklada Mitja Čuk Škrat, ki nosi številko 5-6.

Na začetku lahko preberemo pismo, ki je odmev na uvodnik prejšnje številke, v katerem se govori o težavah Sklada Mitja Čuk in *Škrata*. Sledi odlomek iz knjige Andreja Arka *Odkleto z naslovom Moja dežela*. Dr. Martina Tomori piše o nasilju, ki ga prek medijev sprejemajo otroci in najstniki, Suzi Pertot pa o življenju pred rojstvom. Mirjam Kandut predstavlja v svojem prispevku vrsto vaj, namenjenih izboljšanju govora pri otrocih. Psiholog dr. Viljem Ščuka obravnava človeške značaje: tokrat je na vrsti t.i. odmaknjeni značaj. Teolog Vinko Škafar piše o združitveni Cerkvi, ki jo je leta 1954 v Južni Koreji ustanovil Sun Myung Moon. Sledi članek Marije Mercina, v ka-

terem se avtorica zavzema za rabo pike tudi pri naslovih. *Škrat* je po celovškem mesečniku *Družina in dom* povzel članek o ustanovi *SOS-Kinderhof international*. Gre za t.i. otroške vasi, ki jih je ustanovil zdaj že pokojni Hermann Gmeiner za sirote. Tanja Tomažič poroča o razstavi svetil v Slovenskem etnografskem muzeju v Ljubljani, Katja Kjuder pa nadaljuje s svojo serijo prispevkov o Ciganih: tokrat je govor o Ciganih na Madžarskem in Češkem. Pri svojem obravnavanju zgodovine pošte je Peter Suhadolc prišel do obdobja Ilirskih provinc. Poleg tega so predstavljene tudi najnovejše znamke slovenske pošte. Ivan Peterlin svetuje vrsto telovadnih iger, na koncu pa je obširno poročilo o svetoivanskem kresovanju Vzgojnozaposlitvenega središča Sklada Mitja Čuk.

I.Ž.

OBVESTILA

BARKOVLJE. V četrtek, 1. avgusta, bo ob 17. uri ura molitve s sv. mašo za duhovne poklice in mladino. Toplo vabita Slovenska Vincencijeva konferenca in Klub prijateljev.

TRST. V Domu blagrov bodo letos 19., 20. in 21. avgusta duhovne vaje za žene in dekleta. Vodil jih bo salezijanski duhovnik Stanislav Duh, ravnatelj inšpektorialne hiše na Rakovniku v Ljubljani. Vpise sprejema gđc. Dora Kosovel (tel. 163406).

DAROVI

Za cerkev v Ricmanjih: Marija Hrvatič, Ricmanje, v spomin na pok. moža Justa 100.000 lir.

Za obnovo cerkve sv. Uršule v Logu: Ana Hrvatič, Log, 50.000 lir; Eda Rodela, Log, v spomin na pok. moža Adrijana 100.000 lir; Zdenka Lavrenčič, Ricmanje, v spomin na pok. mater Uršulo 50.000 lir.

Za svetoivansko cerkev: v spomin na Antona Baka M.C.B. 25.000 lir.

Za Marijin dom pri Sv. Ivanu: v spomin na Antona Baka druž. Marjan Bajc 50.000 lir.

Za semenišče v Vipavi: v spomin na g. Toneta Požarja in g. Alberta Miklavca M.P. 50.000 lir; v spomin na g. Alberta Miklavca M.C.B. 25.000 lir.

UTRINKI

...NI BIL BLAGOSLOVLJEN!

Okrog leta 1950 je veljal škofijski zakon, da se nosečnica poroči v zgodnjih jutranjih urah. Prišel sem zato v škripce, a na prošnjo sem poročil v pametnih urah, vendar z opazko ženina, naj postavim stolicu ob klečalniku, če bo (užaljeni) nevesti slabo. Vse je šlo v redu. A po povzdigovanju zaslišim ropot in mimo oltarja so nesli ven... ženina! Torej nevesti nič hudega! Hvala Bogu! Po končani slovesnosti vprašam po vzroku neljubega dogodka. "Veste, pojedel sem kar cel konfet pred mašo... Ki pa še ni bil blagoslovljen, kakor tudi kakšna »druga« stvar..."

Za Marijino leto smo zgradili kapelico v začetku vasi. A zemljišča kar ni hotelo biti... Vprašal sem Ludvika. "Če je za Marijo, le naredite, kar hočete," mi je rekel. A v tovarni so ga tovariši napadli in ozmerjali. Odgovoril jim je: "Vam že ne bi dal zemljišča! A Marija je nekaj drugega!" In za procesijo je ponosno nosil gorečo svečo skupaj s sovodenjskim županom in številnimi Marijinimi častilci. (B+B)

O preselitvi Šole Albert Sirk

Področni svet openskega didaktičnega ravnateljstva je naslovil na tržaškega šolskega skrbnika izjavo v zvezi s preselitvijo osnovne šole *Albert Sirk* v Sv. Križu v stavbo, kjer je italijanska osnovna šola. V izjavi, ki jo je podpisala predsednica področnega sveta Nadja Maganja, področni svet izraža odločno nasprotovanje stališču šolskega skrbništva glede te preselitve. Naše osnovne šole živijo v tesni povezavi z vaško skupnostjo in so močni posredniki kulturne dediščine, piše nadalje v izjavi, zato bi preselitev šole pomenila kulturno obubožanje vasi in obremenitev za starše, ki bi morali svoje otroke spremljati v bolj oddaljeno stavbo. Nesprejemljivo je varčevanje na račun naših otrok, potem ko pristojne oblasti desetletja niso skrbele za primerno vzdrževanje in posodabljanje stavb, je še napisano v izjavi.

Praznik sv. Marije Magdalene

V Bazovici in Slivnem se te dni pripravljajo na nedeljsko praznovanje farne zavetnice sv. Marije Magdalene, ki goduje 22. julija. Ob prazniku bo namreč v Bazovici slovesna peta maša, ki jo bo daroval novi bazovski župnik Žarko Škerlj, pel pa bo domači cerkveni pevski zbor pod vodstvom Tamare Ražem.

Slovesno bo tudi v Slivnem, saj praznik sv. Marije Magdalene že tradicionalno privabi v vas ljudi iz širše okolice. V vasi imajo te dni veliko dela s pripravo nedeljskega slovesnega bogoslužja. S petjem ga bo obogatil šempoljski cerkveni pevski zbor, ki ga vodi Ivo Kralj.

Nagrade trgovinske zbornice

Tržaška trgovinska zbornica je tudi letos razpisala priznanja za zvestobo delu in gospodarskemu razvoju, ki gredo najzaslužnejšim podjetjem in zaposlenim. Prošnje s potrebno dokumentacijo je treba do konca meseca predložiti trgovinski zbornici. Zainteresirani lahko dobijo uradni pravilnik razpisa in potrebne informacije pri organizacijskem tajništvu SDGZ.

ZAKLJUČEK KOLONIJE V COMEGLIANSU

20. julija smo pričakali avtobus, ki je pripeljal otroke iz gorske kolonije v Comegliansu. Kolonijo je organizirala Slovenska Vincencijeva konferenca.

Mali udeleženci kolonije v Comegliansu na dvorišču stavbe, v kateri so prebivali

To je bilo veselja in - joka! "Zakaj pa jočeš?" so spraševali starši. "Ker bi bil še rad v koloniji!" - "Ker ne bom več v družbi prijateljev!"

Taka in podobna so bila pričevanja otrok, da jim je bilo v koloniji prijetno. Pozanimala sem se pri tem in onem (pri obiskovalcih, osebju...) o letošnjem življenju v koloniji in o vtisih, ki jih je ta pustila.

Otroci so prebili v Comegliansu prve tri tedne ju-

lija. Prvi teden jim je nekoliko nagajalo vreme, da niso mogli na daljše sprehode. V deževnem vremenu so se razdelili na razne skupine: risarsko, dramsko, pevsko-športno usmerjeni pa so se odpravili v telovadnico. Na srečo se je vreme kmalu izboljšalo in so se

otroci lahko razgibali na prostem. V samem Comegliansu so nastopali na različnih igriščih. Hodili so na krajše izlete in sprehode v sosednje kraje: Tualis, Mieli, Calgaretto, Oveste, Clavais... Privoščili so si tri celodnevne izlete: skozi Ova-

ro so se podali na goro Zoncolan; mlajši so se ustavili ob vznožju, starejši so se povzpeli na goro. Avtobus je vse pripeljal v Collino; manjši so se igrali kar tam, večji so se podali peš do jezera Volaia. Tretjič pa so mlajši odšli na bogato igrišče v Ravascletto, starejši pa skozi Forni Avoltri do jezera Gordaglia.

Vmes so imeli "dan narave" pod vodstvom izkušene profesorice. Zabavali so se z lovom na zaklad. S prisrčno prireditvijo in razstavo so sprejeli starše, ki so prišli na obisk...

V koloniji je vladalo družinsko in prijateljsko ozračje. Zato ni čudno, da so se otroci neradi poslovili od kolonije. Za slovo so prižgali kres in se veselili ob njem.

Nekaj vtisov iz kolonije bomo lahko slišali po radiu v opoldanski oddaji *Na počitnice* in videli po slovenski televiziji po dnevniku, oboje zadnji nedeljo v juliju.

N.M.

90 let Bohinjske železnice

Pred devetdesetimi leti je bila 19. julija slovesno odprta Bohinjska železnica. Bila je to druga železniška povezava med osrčjem Avstrije in Trstom. Še zlasti češke dežele so s to progno pridobile in v tržaškem pristanišču so prav zaradi tega l. 1913 dosegli najvišji promet v vsej njegovi zgodovini. Na otvoritvenih svečanostih je bil prisoten nadvojvoda Franc Ferdinand. Njegov vlak se je na progi od Jesenic do Trsta ustavil na najbolj pomembnih postajah, kjer so bile tudi primerne svečanosti.

V teh dneh je na železniški postaji pri Sv. Andreju v Trstu odprta razstava o tej progi. Člani tamkajšnjega železničarskega muzeja bodo 15. avgusta s slovenskim muzejskim vlakom priredili izlet po tej progi. Razstava o solkanskem mostu pa je tačas odprta na železniški postaji v Novi Gorici. V Gorici se je osnoval odbor, ki bo na primeren način počastil to 90-letnico. Čez nekaj mesecev bodo v Gorici priredili veliko razstavo v hali goriškega gospodarskega razstavišča. Na njej bo prikazana predvsem Bohinjska železnica, na voljo pa bodo tudi razstave o splošnem stanju železnice v deželi. Razstavni prostor bo namenjen tako zgodovinskemu pregledu kot sedanjim potrebam. Odbor je že dobil soglasje tukajšnjim gospodarskim in upravnim ustanovam.

Glasbeni dnevi v Žabnicah

Kljub slabemu vremenu so uspešno potekali dnevi, ki jih je priredil glasbeni center Emil Komel v koči sv. Jožefa v Žabnicah. Prvi teden je bil namenjen pianistom in gojencem pihal, drugi pa violinistom in čelistom. Tečaj druge izmene sta vodila Igor Kuret in Valentina Pavio. V jutranjih urah je bila na sporedu v glavnem teorija, popoldne pa praksa. Teorijo je na zelo privlačen način razlagal Igor Kuret. Obsegala je osnove glasbe, razumevanje značilnosti violine in čela glede na zvok, barvo, moč in višino glasu ter na možnost ustvarjanja ritma, melodije in harmonije. Vse je potekalo v obliki igre in gojenci so z zanimanjem sledili pouku.

Ob sončnem vremenu (žal le prvi in deloma drugi dan) so gojenci imeli vaje na travi pred kočo. Ob deževnem vremenu so se pa porazdelili. Koča je bila premajhna in se je zato ena skupina preselila v bližnji senik. Večerme ure so bile namenjene družabnosti: igranju kart in drugih iger ali pa sprehodu po vasi. Na programu je bilo marsikaj, npr. koncert na Trbižu, vendar je zaradi slabega vremena vse odpadlo. Moramo reči, da so se mladi glasbeniki marsičesa naučili, se bolj spoznali. Škoda le, da koča nemore sprejeti tako velike skupine ljudi, saj se je npr. stranišče že prvi dan pokvarilo in to seveda ni bilo prijetno. — N.K.

Praznik in pohod v Pevmi

Rajonski svet za Pevmo, Oslavje in Štmaver pripravlja v sodelovanju z domačimi društvi dvodnevni praznik, ki bo v petek, 26., in soboto, 27. julija. Kulturno-družabna večera sodita v vsakoletno praznovanje domače zavetnice sv. Ane. V petek bo na dvorišču osnovne šole v Pevmi (s pričetkom ob 20.30) potekal kulturni večer z nastopom domačega pevskega zbora, s predstavitvijo knjige *Pregnani*, ki jo je napisal domačin Vili Prinčič, in z nastopom mlade gledališke skupine štmaverskega društva Sabotin. V soboto pa bo na sporedu tekmovalni nočni pohod, imenovan *Briška baklada*. Štart bo točno ob 21. uri pred pevmsko šolo, nakar se bodo udeleženci pohoda podali po klancih in mimo kostnice do gornjega Oslavja ter se od tam spustili po kolovozu v dolino Pevmice, nakar jih bo pot vodila po dolini mimo Koštabone do cilja v Pevmi. Na dvorišču osnovne šole bo nato družabnost. Proga ni pretežka in je dolga približno 5,5 km. Na bolj odmaknjenih in temnejših mestih bo pot označena z lučkami oz. baklami. Organizatorji vsekakor svetujejo, da se udeleženci opremijo z žepnimi svetilkami. Vpisni listič stane 2.000 lir in ga je v predprodaji moč kupiti pri odbornikih rajonskega sveta ali pa pol ure pred štartom baklade. Ves izkupiček je namenjen dobrotelnim namenom, in sicer v sklad *Casa mia*, ki skrbi za gradnjo manjših bivališč ob tržaški bolnišnici Burlo Garofalo. Ta stanovanja lahko ob daljših obiskih brezplačno koristijo sorodnikov bolnikov. Podobne baklade so se že uveljavile po vsej Furlaniji, tokrat pa bo pohod prvič po briških gričih. — VIP

Zelena barva predstavlja letališče in z njim priljubljeno goriško zelenico, rumena pa "plamene" vojaških načrtov in (skrite?) politične moči finančnih stražnikov... Je vse že dokončno odločeno?

Zadeva kasarne na ozemlju goriškega letališča zavzema iz tedna v teden vse večje razsežnosti. O projektu se sicer govori že šest let, danes pa se vedno bolj zavedamo, da je za mesto, pokrajino, deželo, obmejni pas in mednarodno ravnovesje pomembno, da se na tem mestu ohrani letališče. Problem postaja političen, ne več samo krajevne narave, ampak vedno širši, tako da bo o njem verjetno odločal sam Rim.

Odbor *Rešiti letališče*, ki deluje že šest let, združuje manjša društva, posameznike in nekatere politike (med sabo tudi zelo različne), ki jim je edini cilj rešitev letališča. Na srečanju je Mario Michelini javno in jasno poudaril, da odbor odločno noče kasarne na letališču, od ovrednotenja in razvoja katerega da je odvisna prihodnost Gorice. Odbor je nepolitičen in želi biti odprt do vseh. V nekaj letih je nabral več tisoč podpisov, predvsem pa je želel osveščati meščane (natisnjenih je bilo več kot 100.000 listov za informacije). To je bil - tako se je izrazil - največji civilni in kulturni boj Gorice v zadnjih 40 letih. In se še ni končal.

Nato je spregovoril odv. Genovese, ki je podal nekaj pravnih in tehničnih informacij. Čeprav je uradna novica o možni gradnji financerske šole prišla v Gorico komaj l. 1991, so prihajali geometri kradoma merit letališče že l. 1986. L. 1990 je bilo na seminarju *Kaj nare-*

ZELENO DA, RUMENO NE!

DANIJEL DEVETAK

Tako je bilo v petek, 19. julija, napisano na velikem plakatu na javnem srečanju za predavateljsko mizo v sejni dvorani na pokrajini, kjer so se na pobudo odbora *Rešiti letališče* zbrali nekateri parlamentarci iz naše dežele, predstavniki drugih oblasti in lepo število občanov.

FOTO BUBIACA

...diti z letališčem? ugotovljeno, da gre za "največje letališče na meji med Italijo, Slovenijo in Avstrijo in da je nameščeno na najboljšem mestu". Tedaj so ga mislili uporabiti za potrebe civilne zaščite ali pa za letalstvo, ki ima v Gorici močno tradicijo (od leta 1909), saj so na goriškem letališču do pred kratkim šolali tudi pilote družbe Alitalia. Struktura bi lahko postala mednarodno ali ekonomsko zanimiva. Možne pa bi bile tudi druge uporabe.

Nekaj števil: kasarna bi zavzemala področje 33 hektarov (oz. ozemlje, ki ga zavzemata furlanski vasi Mariano in Corona skupaj); ambulanta za financiranje bi bila velika kot polovica mestne civilne bolnišnice (!); krojač bi imel delavnico, veliko 600 kvadratnih metrov... Če ob tem pomislimo še na stotine milijard lir, potrebne za gradnjo, in na to, da bi morala biti financerska šola namenjena "vojaški obrambi domovine", gre za skrivnosti, ki upravičeno lahko vzbujajo nemajhne dvome. Zgražamo pa se lahko tudi nad tem, da bo moral ves ta denar priti iz žepov Goričanov (ta, ki je bil namenjen mednarodnemu razvoju Gorice, cestam) in - kar je najhujše - da glas le-teh (vsaj 85%) sploh ni upoštevan! Ključ za rešitev vprašanja - če je sploh še rešljivo! - je torej lahko le političen. Sicer pa je toliko

resnic še prikritih, da je bolje, da o njih nič ne vemo.

Svojo podporo odboru je dala tudi predsednica pokrajinskega sveta Monica Marcolini, ki je podčrtala dejstvo, da ima naša dežela rekordno število slabo izkoriščenih kasarn, kamor bi lahko bila alternativno nameščena financerska šola. Z največjim odobravanjem in navdušenjem je bil sprejet poseg poslance Maria Prestamburga, ki je izjavil, da bodo parlamentarci kot zadnje orožje predložili amandmaje k finančnemu zakonu in tako vrnil denar prvotnemu namenu, gradnji cest. Senator Darko Bratina je ostro obsodil način ukrepanja goriške občine in poudaril, da Gorica ne spi in se lahko mobilizira. Če bo kasarna zgrajena na letališču, je rekel, bo to pravi rop, in to v strateško pomembnem trenutku, ko Slovenija vstopa v Evropsko zvezo. To bo tudi hud udarec zgodovini in vlogi Gorice, ki tvega ostati osiromašena, potisnjena ob

rob. Bratina je še enkrat potrdil, da je ministrski predsednik Prodi 17. julija (drugič v desetih dneh) še enkrat zgrozeno rekel, da se mu zdi gradnja kasarne "nesmiselna". Goriški senator je izjavil, da je pripravljen v prvi vrsti stopiti pred bagerje, da se fizično ustavi gradnja, če bo to potrebno.

Svojo podporo sta zagotovila tudi pordenonski ligaški senator Roberto Visentin in dolinski župan Boris Pangerc, ki je z mirnim tonom zaradi uspešne ustavitve gradnje financerske šole na Pesku potrdil svojo pomoč. Medtem je župan Gaetano Valenti napisal pismo Prodiu in ga povabil, naj sam pride v Gorico ugotoviti realno stanje krajevnega gospodarstva in utemeljitev gradnje kasarne. Treba je slišati tudi drugi zvon...

Kdo bo v tem merjenju moči imel zadnjo besedo?

NAUK SEGHIZZIIA: SKRIBIMO ZA VOKALNO TEHNIKO!

Zborovsko tekmovanje C. A. Seghizzi se je komaj dobro končalo, a vtisi, ki smo si jih nabrali ob poslušanju raznih nastopajočih zborov in skupin, so živi, ohranili jih bomo v spominu in pridružili onim iz prejšnjih let. Marsikdo se verjetno še spominja prvega nastopa APZ Tone Tomšič, ko je pod vodstvom Jožeta Fürsta vodil. To so bila leta, ko je slovensko zborovstvo začelo ubirati nova pota. Marsikdo se mogoče spominja nastopa ženskega zbora Collegium Musicum iz Beograda ali brezhibnostni Filipincev oz. občutkov, ki jih je v nas vzbudila ta ali druga pesem, pa čeprav zbor ni bil posebej nagrajen. To so doživljaja lepega, ki nas bogatijo in so nam lahko v vodilo, če se sami zanimamo ali ukvarjamo z zborovskim petjem. Tudi ob letošnji izvedbi 35. tekmovanja

C.A. Seghizzi lahko rečemo, da smo doživeli nekaj milostnih trenutkov ob poslušanju raznih zborov.

Nemogoče je pozabiti intenzivnosti treh Mendelssohnovih Psalmov op. 78, ki so zboru Ave iz Ljubljane in njegovemu dirigentu Andražu Hauptmanu prinesli največ točk in osebno priznanje. Lepo je obuditi občutke, ki so se nam porajali ob poslušanju, kako je vokalna skupina Akademskega zbora iz Brna podala dva Palestrinova mašna dela. Osebno mi je veliko lepega posredovalo tudi petje dekliškega zbora Cantabile iz Moskve, ker je sicer preprosti uglasbitvi pravoslavne Liturgije svojega dirigenta A. Žarova vdihnilo vero in dušo oz. mogoče tudi zato, ker so pele prej zase kot za komisijo in občinstvo. Na letošnje tekmovanje Seghizzi me bodo spominjale še zvočnost, sproščenost in

obenem natančnost Univerzitetnega zbora iz San Joseja v ZDA, ki si zaradi koncepta zborovske zvočnosti ocenjevalce ni prislužil višjih nagrad in priznanj. Nepozabno bo zame, kako je ta zbor ustvaril in "razdril" klastre v neki skladbi ali kako se je raznel in tudi scensko uprizoril spored priredb ljudskih ameriških pesmi. Od pianissima do fortissima je zbor zvenel res lepo, sočno in prepričljivo. Presenečenje in predmet razmišljanja je zame nastop ženske mladinske skupine občinske glasbene šole iz Rude in dekliškega zbora tržaške župnije Pij X., ki sta se v svojih kategorijah uvrstila na 7. oz. na 13. mesto. Vredno premisleka je namreč dejstvo, da je zborovska in predvsem vokalna kultura med italijanskimi zbori v našem prostoru tako napredovala. Veliko doživetje pa je bilo spremljati nastop prijateljev in kolegov tržaške vokalne skupine Musica no-ster amor, ki je potrdil, da lahko zborovstvo v tem našem prostoru še napreduje. Mimo samega nastopa, ki je odražal tudi neizkušnost in napetost,

kar se pri solističnem petju lahko takoj maščuje, je treba tržaški skupini gotovo priznati, da je lepo in s pravim odnosom predstavila svoj spored. Z večjo izkušnjo in daljšim delom bi bil rezultat nedvomno še veliko boljši.

Vtisov je še veliko, a konec članka terja sintezo. Če skušam izluščiti sporočilo Seghizzija, ki ga natečaj posredno naslavlja tudi našim pevovodjem in pevcem, je to, da moramo skrbeti za zvok. Vsi uveljavljeni zbori namreč imajo lep, sočen zvok. Razlika je seveda v kakovosti, v tem, kako se širi v prostoru in nagovarja poslušalca. Pevcu oz. zboru, ki hoče to doseči, pa je krvavo potrebna vokalna tehnika. Institucije, ki so za to poklicane, to so razne zveze in glasbene šole, pa naj bi terencem dale možnost, da se v tem smislu izobrazijo. Šele ko bo naše zborovstvo napredovalo in osvobodilo polno zvočnost, se bo dvignila raven in bo mogoče graditi naprej.

— M.T.

POLETNO SREDIŠČE V ZAVODU SV. DRUŽINE

IVA KORŠIČ

Razigrani obrazki, razposajen smeh, veselo vzklikanje, vriskanje, včasih kričanje, predvsem pa dobra volja in prijetno počutje: to je bila uspešna "mešanica" poletnega središča pri slovenskih šolskih sestrah v Zavodu sv. Družine. Srečanje otrok v čudovitem parku med drevesi, grmičevjem, cvetjem je letos prvič potekalo od 17. junija do 19. julija vsak dan, razen sobote, od 8. do 13. ure. Center, ki deluje že nad petnajst let, je tokrat s pripevkami podprl SSO.

Otroci vsako leto tako nestrpnost čakajo konec pouka, ko pa se jim vroča želja vendarle uresniči, se zavedajo, da je s tem konec tudi zabavne družbe sošolcev. Zato so te poletne pobude zelo dobrodošle. Nad dvajset otrok je prihajalo v zavod, da

Odrasli in otroci "na delu"

bi preživelo dopoldneve v skupinskih igrah na prostem. Nogomet je bil najbolj priljubljen, a na programu so bili tudi košarka, odbojka, tek in seveda guganje na modernih gugalnicah, drsanje po toboganih, vrtenje na vrtljakih, skakanje po mehki travi, skrivanje... Če pa je dež ponagajal, so se zbrali v prostorni pritlični sobi, kjer so

se pomerili v igranju "calcetta", deklice so lahko pestovale in vozile punčke v vozičkih, učkale medvedke; vsi pa so risali, peli. Ko pa je prišla gospa Snežica Černic, ki je zelo spretna v šivanju (večkrat je že sodelovala kot kustumistka v raznih ljubiteljskih dramskih skupinah), so poskočile šivanke, platno, volna in nastajali so pisani vezeni prtički, ki so se z njeno pomočjo spremenili v originalne torbice za mamice. Če pa se je namesto nje pojavila učiteljica Majda Zavadlav, je vse tako zadišalo po gledališču in njegovih zakulisnih skrivnostih. Gospa Ana Turus je pomagala pri izdelovanju prav simpatičnih mišk, muc, kač, polžkov, žab, račk, rožic iz slanega raznobarnega testa. Vse to so si starši lahko ogledali na končni razstavi. Tudi sestri

ZBOROVSKI PRAZNIK V DORNBERKU

Prijazno vipavsko središče Dornberk slavi letos 700-letnico svoje duhovnije. V tem okviru so prejšnji teden pripravili štiridnevno praznovanje z različnimi prireditvami, ki so se zaključile v nedeljo, 21. julija, s škofovo mašo in procesijo. V soboto, 20. t.m., pa je bila na sporedu predstavitev zborovskih skladb dveh dornberških glasbenikov, in sicer duhovnika Viktorja Berceta in prof. Zorka Hareja.

Pesmarico z naslovom *Iz venca naših njiv in bregov* so prireditelji predstavili v soboto, 20. julija, zvečer v dornberški cerkvi. Sodeloval je domači cerkveni zbor, ki ga je vodil Janko Harej, ki je zbirko tudi uredil in notografiral. V pesmarici je devet skladb Viktorja Berceta ter enaindeset pesmi Zorka Hareja. Bercetove kompozicije so vse za mešani zbor (tudi z orglami), Harejeve pa za mešani, moški in ženski zbor, razne tudi z bogato orgelsko spremljavo.

Bercetovo glasbeno delo je predstavil Jožko Harej. Duhovnik-skladatelj se je glasbeno izraževal pri priznanih slovenskih glasbeni-

kah v Ljubljani, kot duhovnik pa je deloval nato v raznih krajih Primorske, med njimi v Postojni in Ilirski Bistrici. Dornberški zbor je lepo izvedel več njegovih skladb nabožne oz. liturgične vsebine. Posebno značilne so njegove postne pesmi, ki izražajo poleg verske vsebine še globoko bol slovenskega ljudstva v težkem fašističnem obdobju.

Skladbe dr. Zorka Hareja pa je predstavil prof. Andrej Bratuž. V svojih izvajanjih je uokviril Harejevo delo v širše primorsko glasbeno in kulturno ustvarjanje, saj je slovenska zborovska pesem vedno imela tudi narodni pomen. Prikazal je nato značilnosti glasbene govorice vipavsko-tržaškega skladatelja. V tej se kažejo pevnost, sočnost in svežina. V pesmarici ima Harej tako nabožne kot svetne skladbe.

Dornberški mešani zbor je odpel vrsto Harejevih skladb in s tem prijetno sklenil lep glasbeni večer. Spregovorila sta tudi oba skladatelja in se zahvalila organizatorjem za to posrečeno pobudo.

IZREDNA OBČINSKA SEJA V ŠTEVERJANU

...Ne vrag, le sosed bo mejak... Prejšnji petek je bilo na pobudo bivših občinskih svetovalcev v Števerjanu družabno srečanje vseh povojnih upraviteljev te briške vasi. V novi gostilni Koršič na Sovenici so se zbrali živeči občinski možje in žene, ki so bili od l. 1951 do danes izvoljeni na listah Demokratične fronte Slovencev, današnje Občinske enotnosti, in Kmečko-delavske zveze, predhodnice SSK. Na povabilo župana Hadrijana Corsija se je odzvalo približno 50 ljudi. Med prisotnimi smo zabeležili najstarejšega svetovalca, ki je bil izvoljen v prvi občinski svet ob obnovitvi občine l. 1951. Družabnosti se je udeležil tudi najmlajši svetovalec, ki opravlja svojo funkcijo od zadnjih volitev aprila 1995, to je 21-letni Marjan Drufovka.

Na začetku je izrekel prisrčno dobrodoščilo župan in gostitelj Hadrijan Corsi. Povedal je, da je dal predlog za tako srečanje domačin in dolgo-

Andreja in Mirjam sta omogočili te iniciative in skrbeli za okusne malice (včasih slaščice in sladolede), ki so jih naši malčki s slastjo pojedli vsak dan.

Obiskovalci središča so pod budnim nadzorstvom višješolcev Davida Bandellija, Bogdana Podveršiča, Sandre Lombardi, Katje Bandelli, Uroša Zorna, Martine Humar, Helene in Verene Brajnik (ki so se odločili izrabiti svoj prosti čas na alternativen, koristen način), odhajali v Soški park, na poučne sprehode po mestu in na goriški grad. V domači kapeli so v četrtek, 11. julija, vneto peli ob spremljavi kitar pri mašnem obredu, ki je bil še posebno doživetje, kajti darovali so ga kar trije novomašniki: Ivan Likar, Marjan Križaj in Viljem Čušin. Ker obljuba dela dolg, so se podali tudi na Drevored 20. septembra h gospodu župniku Marjanu Markežiču in mu skušali pomagati (vsaj v duhu!) pri njegovem vztrajnem, napornem delu v dvorani Katoliškega doma in bližnji hiši.

V lepem vzdušju so se iztekle brezskrbne počitniške urice in zvonki otroški glasovi so potihnili. Zavod sv. Družine bo spet oživel septembra, ko se bodo otroci zbrali, da bi osvežili spomin na predelano učno snov in se tako pripravili na novo šolsko leto, a tudi, da bi uživali ob skupni igri v veseli družbi.

ČESTITKA

Uredništvo in uprava Novoglasa čestitata dr. Mirku Špacapanu ob opravljeni diplomi iz klavirja na državnem konservatoriju v Trstu.

Dr. Mirku Špacapanu ob uspešno opravljeni diplomi iz klavirja čestitajo pevci MePZ Podgora in PD Podgora.

Cerkveni pevski zbor Jamlje voščil svoji zvesti pevki Martini Pahor (in seveda tudi srečnemu očku) vse najboljše ob rojstvu hčerke Katarine. Voščilom se pridru-

žuje vsa farna skupnost in družini želi božjega blagoslova.

DAROVI

ZA KATOLIŠKI dom: Anka Abuja 100.000; v spomin na Julko Černic Brajnik, druž. Kogoj 100.000 lir.

ZA NOVI glas: Žabkar Jošt, Nemčija 10.000 lir.

ZA ZAVOD sv. Družine: ob sedemnajsti obletnici smrti mame Angele Kacin roj. Tušar darujejo Marija, Janez in Metka 150.000 lir.

PODJETJE IMSA

IŠČE USLUŽBENCA

Z dobrim znanjem hrvaškega / srbskega jezika, morebitnimi izkušnjami iz komercialnega sektorja in z opravljenimi vojaškimi obveznostmi. Zaželeno je dodatno znanje angleščine in / ali nemščine.

Pismene ponudbe s curriculum vitae pošljite na podjetje IMSA, ul. Case Sparse 78, 34070 SOVODNJE OB SOČI (GO) z oznako "referent". Po telefonu ne dajemo informacij.

Sinoda: koledar evharističnega češčenja

Petek, 26. julija, sv. Anton (Belvedere); sobota, 27. julija, sv. Jožef (Dolenje); nedelja, 28. julija, sestre Čudodelne svetinje (Gorica); ponedeljek, 29. julija, sv. Nikolaj (Zagreb); torek, 30. julija, sv. Maver in Silvester (Pevma); sredo, 31. julija, sv. Lovrenc (Fiumicello); četrtek, 1. avgusta, kapucini (Gorica).

Slovenska delegacija pri prefektu: šole

Goriški prefekt je v torek, 23. julija, sprejel slovensko delegacijo, ki ga je seznanila o še nerešenih vprašanih slovenskega šolstva na Goriškem. Predstavniki Sindikata slovenske šole, staršev, krovnih organizacij in ravnateljica srednje šole Trinko so mu prikazali prostorsko stisko srednje šole Ivan Trinko in problem preselitve slovenske sekcije ITI. Predstavnik vlade se je obvezal, da bo sklical odgovorne v občinski in pokrajinski upravi. Šola Trinko naj bi bila zankrat nameščena v stavbo v ul. Leopardi, ki vsekakor bolj ustreza od dosedanje v ul. Cappella; po enem letu pa naj bi se spet in dokončno vrnila v središče mesta, v Kapucinsko ulico.

Prof. Damjana Bratuž na Finskem

Pianistka in glasbena pedagoginja goriškega rodu prof. Damjana Bratuž je meseca junija sodelovala na mednarodni konferenci o glasbeni semiotiki na Finskem, v Imatri v južni Kareliji blizu meje z Rusijo. Priznana glasbenica, ki že dolgo živi in deluje v Londonu v Kanadi, je tja povabil vodja Muzikološke fakultete univerze v Helsinkiju prof. Eero Terasti, da bi predavala o Lisztu in Bartóku, avtorjih, ki ju verjetno najintimneje pozna. Z deli teh skladateljev je tudi nastopila in prejela veliko priznanj, tako da je že vabljena na predavanja in nastop marca prihodnjega leta na univerzo in Sibeliusovo akademijo v Helsinki, poleg tega pa še na univerze v Strasbourgu in Teksasu.

Romarji na Kostanjevici

Gorica je bila od zmeraj povezana z bližnjim svetiščem-samostanom na Kostanjevici. Več je ovrednotil aktivni rajonski svet Sveta gora-Placuta, ki je v nedeljo, 21. julija, organiziral romanje v to Marijino cerkev ob prazniku Karmelske Matere božje. Iz zgodovine vemo, da je bila tamkajšnja podoba Marije češčena že pred 17. stol. Češčenje se je razvilo v času, ko so na griču živeli karmeličani; tem so grofje Turn podarili kapelo, ki so jo po l. 1648 preuredili v cerkev in samostan. Odslej je Karmelska Mati božja "s Kapele" redno vabila romarje, ki so radi prihajali.

Šola C.M. Attems uradno priznana

Ministrstvo za šolstvo je uradno priznalo mestno srednjo šolo C. M. Attems, ki bo odslej končno parificirana državnim srednjim šolam. Šola, ki nadaljuje v mestu svojo pomembno kulturno in vzgojno vlogo, je zanimiva tudi zato, ker na njej poučujejo poleg nemščine tudi angleščino; ob teh pa že od prvega razreda - kar je zgledno - tudi latinščino.

TOKRAT GRE ZARES?

ERIKA JAZBAR

Novi - čeprav Slovencem dobro poznani - minister za Pošto in telekomunikacije Antonio Maccanico je predstavil ministrskemu svetu zakonski osnutek (odobren 17. julija) novega federalnega ustroja državne televizijske mreže. Dogodek, ki je berljiv iz različnih političnih zornih kotov, lahko predstavlja za našo deželo in posledično tudi za slovensko manjšino pomembno novost, ki je ne gre kar tako spregledati, kajti lahko še obrodi zaželeno sadove. Tega se predvsem dobro zavedajo tudi Furlani.

Odbor, ki si prizadeva za ustanovitev avtonomnega sedeža RAI v Furlaniji (obnem tudi vidljivost slovenskih programov v Benečiji) in ki je doslej zbral 54.000 podpisov, se v svojem vztrajanju ni ustavil, kajti zaveda se, da iniciativa zahteva veliko prepričevalnega truda, ki se mora nujno udeležiti predvsem z dejstvi. Omenjeni zakonski osnutek pa je dal odboru, ki mu predseduje rektor videmske univerze Marzio Strassoldo, novega elana in konkretnih upanj. V vseh teh mesecih pobudniki sicer niso ostali križem rok, vendar vsedržavne volitve za novi parlament, nova vlada in predvsem odstop Letizie Moratti (ki je bila spomladni na srečanju v vili Manin precej zgovorna) oz. izvolitev no-

vega upravnega odbora državne televizije so neizbežno upočasnili že tako počasni birokratski ritem italijanske države.

Kljub molku, ki ga je bil odbor deležen s strani deželni medijev, pobudniki (med katerimi so res ugledne osebnosti) vztrajno gradijo projekt televizije, ki bi poudarjala in gojila širok spekter specifik naše avtonomne dežele; nujen model za tako pobudo pa predstavlja že uresničena državna televizija na Južnem Tirolskem. Vsi so namreč enotni v prepričanju, da predstavlja tak sedež državne televizije evropski model ob dejstvu, da namenja pravično pozornost vsem komponentam naše heterogene realnosti, med katere je paritetno vključena tudi naša slovenska manjšina.

OBVESTILA

SREČANJE TREH SLOVENIJ (Višarje, 4. 8. 1996). Vabimo vas na srečanje izseljenke, zamejske in matične Slovenije. Ob 8. uri peš romanje, križev pot (zbor pod gozdom); ob 10.30 v višarskem domu *Slomškova misel in papežev obisk* (pisatelj Zorko Simčič); pogovor *Spomin na msgr. Vinka Žaklja*; ob 12. uri sv. maša, vodi škof Jožef Smej; **po maši družabno srečanje**. Obogatite sebe in druge s svojo navzočnostjo!

Mesec julij je v Kopru (deloma tudi v Izoli in Piranu) ves v znamenju 3. Primorskega festivala. V vročih julijskih dneh se bo namreč zvrstilo nekaj deset gledaliških predstav, vključno z uličnim gledališčem, ter več plesnih in pesniških večerov. Med gledališkimi predstavami sta tudi dve premieri, in sicer Singerjevi *Norci iz Helma* v izvedbi MG Ljubljana in v režiji Zijaha Sokoloviča ter izvorno delo domačega avtorja Vlada Šava v

KOPER V ZNAMENJU 3. POLETNEGA PRIMORSKEGA FESTIVALA

izvedbi PPF *Dioniz*, ki ga tudi sam režira. Festival se je začel 1. julija z Držičevim *Dundo Maroje* v izvedbi celjskega gledališča in režiji Ivce Kunčević ter se bo končal 31. julija z *Arabello* v izvedbi *Cafe teatra* in režiji Matjaža Pograjca. Prizorišče je celotno staro koprsko mestno jedro (Titov trg, Lapidarij Po-

krajinskega muzeja, Pretorska palača, Vrt pokrajinskega arhiva, Palača Besenghi, Borilnica, Vrt Slovenica idr.) in deloma Piran (Križni hodnik, Tartinijev trg) ter Izola. Dela izvajajo najrazličnejši domači in tuji ansambli iz različnih evropskih držav pa do ZDA in Mehike. Med sponzorji je predvsem podjetje Petrol iz Ljubljane. Sku-

pina zagnanih kulturnih animatorjev, ki se je pred dve letoma z velikim trudom, navdušenjem in tveganjem lotila organizacije 1. Poletnega festivala, upa, da se je festival z letošnjo izvedbo dokončno utrdil in si pridobil v Kopru svojo domovinsko pravico. Festival je torej velika pridobitev tudi za tradicionalno kulturno puščobni poletni Koper kot tudi pomembna obogatitev domače turistične ponudbe.

M.G.

UMIRJAJMO VODE V PIRANSKEM ZALIVU

MILAN GREGORIČ

Velika evforija, ki jo je bila povzročila najdba kopije oporoke Pirančana Antonia Caccie z dne 15.10.1891, s katero je pokojni prepustil občini Piran velik del svoje savudrijske posesti, se je kmalu poglobila. Po še nepreverjenih podatkih naj bi šlo, ob gospodarskih in stanovalskih objektih, tudi za nič manj kot 600 hektarov obdelovalnih površin. Zaradi te "velike najdbe" pa nam Hrvači pravno še niso dolžni vračati Savudrije. Navedena posest je namreč vmes še menjavala lastnike, predvsem takoj po vojni, ko je bila najprej nacionalizirana in nato pretežno predana doteda-

njim kolonom. Da niti ne pomislimo na številne pravne spremembe po tem obdobju. Dokument pa ima kljub temu svojo vrednost, saj dokazuje, z ostalimi številnimi arhivskimi dokumenti vred, da je piranska posest dolga stoletja segala daleč onstran Piranskega zaliva. Ta podatek bi lahko bil pomemben, če bi prišlo do mednarodne arbitraže v zvezi s sporom okrog določitve morske meje. Če se bodo namreč Hrvači pri razmejitvi meje na morju vračali v čas prvotnega toka Dragonje, ki je bila premaknjena v sedanjo strugo ob koncu prejšnjega stoletja, se v isti čas lahko povrnemo tudi mi in dokažemo, da je tedaj piranska občina s svojo

savudrijsko posestjo južno od Dragonje obsegala najmanj še toliko ozemlja, kot ga ima danes. Zato bi bilo prav, da bi se slovenska diplomacija v večji meri kot doslej oborožila z uporabnimi in bogatimi podatki piranskega arhiva ter s tem namenom tudi čimprej opravila uradno overovitev kopij najdene oporoke.

Upajmo pa, da to dokazovanje ne bo potrebno in da bo naša južna sosedja spoštovala stanje ob nastanku dveh novih držav, po katerem je Slovenija upravljala celotni Piranski zaliv in imela zagotovljen dostop na odprto morje. Zadnja dogajanja na Hrvaškem, ki gredo v smeri postopnega sesuvanja hadezejeve oblasti, vzbujajo upanje, da bo morda jutri mogoče reševati še odprte obojestranske spore, vključno z obmejnimi, z več smisla

za temeljne državne interese, tudi nasprotne strani. Opozicijske stranke na Hrvaškem, ki se bodo prej ali slej dokopale, same ali skupaj z HDZ, do oblasti, so namreč pokazale doslej mnogo več čuta za slovenske interese in tudi več smisla za kompromise. V tem duhu se v zadnjem času dvigajo glasovi tudi v Istri, in to kar iz vrst prvakov Istrskega demokratskega zbora, ki tudi začenjajo dojemati, da predstavljajo urejeni odnosi s Slovenijo enega temeljnih stateških ciljev za Hrvaško in Istro še posebej. Seveda se mora tudi slovenska stran obnašati do Hrvaške trezno in v duhu dobrega sosedstva in ne nasedati nekaterim razgretim glavam, ki rišejo mejo Slovenije na Mirni in še dlje.

PREJELI SMO

KORAJŽA PA TAKA!

Zadnje čase vedno pogosteje in postroeno lahko beremo ali poslušamo izjave in celo obtožbe iz točno določenih krogov na račun tistih, ki naj bi nasprotovale rešitvam nelikvidnih slovenskih ustanov v zamejstvu. Te kritike bolj ali manj prikrito padajo v prvi vrsti na voditelje "desnice" v Sloveniji, zlasti na Peterleta in Janšo, nadalje na razne njihove somišljenike v zamejstvu od Gombača do SSK prek SSO-ja, včasih so med krivce postavljali tudi bolj ali manj tajne italijanske službe, ki so si postavile za cilj popolno uničenje slovenskega gospodarstva.

Ne bi se spuščali v analizo posameznih kriznih položajev, tudi ker jih ne poznamo, zlasti ne, ker razen redkih izjem ne vemo, za katere ustanove gre; radi bi enkrat le javno in glasno razmislili o naši zamejski usodi po osamosvojitvi Slovenije.

Splošno je znano, da je do razpada Jugoslavije ozek - skoraj družinski - krog ljudi upravljal vse gospodarske, kulturne in tudi športne družbe oz. zveze. Finančni problemi, vsaj navzven, niso obstajali, razen ko je šlo za javne podpore od italijanskih ustanov. Takrat so podjetja, družbe, združenja postala vseslovenska, čeprav so vsi Slovenci pri vodenju teh družb, podjetij itd. imeli bolj malo ali nič vpliva. Dejansko je o vsem odločal oblastveni vrh. Ta je npr. odločal, da se sezida nepotrebna in neprimerna dvorana tam, kjer so "desničarji" (klerikalci) oz. tisti, ki

niso bili njihovi člani, imeli svojo dvorano ali dvoranico; v vaseh ali občinah, kjer ni bilo konkurence, pa so si morala domača športna ali prosvetna društva, tudi če so bila pri njih včlanjena, pomagati sama v nemogočih prostorih in razmerah. Podobno se je dogajalo s športom, saj so se za "pravoverne" vedno dobile rešitve, za "krivoverce" pa ne, ne glede na rezultate ali na številčnost.

O Glasbeni matici, SLORI-ju, Gledališču je bilo že vse povedano in to so tudi edine ustanove, kjer se je našel skupni jezik, čeprav se nekateri s tem še danes niso sprijaznili.

Poglavje zase pa so podjetja in predvsem banki: TKB v Trstu in Kmečka banka v Gorici. Zunanjemu opazovalcu, zamejskemu zavednemu Slovincu se ob novicah, ki se širijo, naježijo lasje. Kako je prišlo do takega primanjkljaja, zlasti pri TKB, komu je šel denar, mar ne, da je šel v glavnem neslovenskim podjetjem? Kdo je o tem odločal, kdo si danes upa kriviti slovensko "desnico" oz. funkcionarje italijanske državne banke, ki so s pregledi le odkrili resnične "luknje"? Kako to, da naše majhne posojilnice neprestano rastejo in se razvijajo kljub splošnemu težavnemu položaju italijanskega bančništva?

Pričakovali bi nekaj več odkritosti od tistih, ki so za to stanje odgovorni, in da bi si najprej izprašali vest, preden obtožujejo za nastali položaj tiste, ki hočejo le čiste račune.

- ANTON REBULA

PO SLEDEH SOŠKE FRONTE

GABRIJEL DEVETAK

Zlasti poslovni ljudje morajo poznati tudi zgodovino in zemljepis predvsem tistih regij, na katerih delujejo. Zato sem se odločil, da temeljito pregledam najnovejšo knjigo Marka Simiča *Po sledih soške fronte* (Založba Mladinska knjiga, Lj). Prav zgodovina soške fronte med prvo svetovno vojno je bila več ali manj zanemarjena pri zgodovinskem pouku v osnovnih in srednjih šolah. Ta knjiga pa mi je bila še toliko bolj pri srcu, ker sem z branjem obujal spomine na to, kar mi je tako živo pripovedoval naš oče Anton. Kot mlad avstroogrski vojak se je boril na tej fronti in zaradi zaslug prejel več odlikovanj, ki jih še sedaj skrbno čuvam. V otroških letih so mi starši in sorodniki pripovedovali številne dogodivščine, med drugim tiste, ki so jih doživeli v begunstvu na Štajerskem. V knjigi je nazorno podan prav potek prve svetovne vojne na Primorskem. Avtor opisuje vseh dvanajst bitk na tej fronti; zajeti so namreč številni barvni posnetki današnjih ostankov bojišč iz prve vojne. Uspelo mu je tudi

kronološko opisati dogodke na fronti in jih povezati z dogodki v Evropi.

S pomočjo številnih zemljevidov in skic si lahko ogledamo kraje posameznih front oz. korpusov, ki so sodelovali na posameznih območjih. Tako imamo npr. lepo preglednico na str. 193 in 194 z navedbo nekaterih korpusov in armad avstroogrške vojske. Tudi fotografije so izčrpno komentirane.

V spomin na žrtve soške fronte so Italijani postavili pomembna spomenika v Redipugli in na Oslavju pri Gorici. Na slovenski strani pa je v Kobarid muzeju zbrano veliko gradiva in spominov. Prav v Kobarid prihajajo v zadnjem obdobju številne delegacije in posamezniki, da bi se poglabili v dogajanja med prvo svetovno vojno na tem območju. Vendar prikazi soške fronte v Kobaridu ne zadostujejo; koristno bi bilo postaviti spomenike, muzeje in druga obeležja tudi drugje, tam, kjer so bili krvavi boji, kot npr. na območju Krasa (Kostanjevica in Fajtov hrib). Vse to bi delno prispevalo k oživljanju spominov na soško fronto,

privabljal domače in tuje goste, ki bi se želeli poglobiti v vojno krutost na primorskih tleh. To je v tem trenutku toliko pomembnejše, saj mineva letos 80-letnica sedme soške bitke (od 14. do 17. septembra 1916). Po šestih bitkah se je namreč italijanski poveljnik Cadorna odločil, da osvoji Kras. Po zasedbi Gorice je bila italijanska želja osvojitve Trsta, zato je italijanska vojska osredotočila svoje sile na dvanajstih kilometrih kraškega bojišča. V zadnji bitki so Italijane postavili avstroogrski vojaki šele po globokem prodoru od Fajtovega hriba in Kostanjevice na Krasu. Izredno hudi boji pa so divjali v I. 1916 nad Jamljami ter nad Boneti, zato jih uvrščamo med najbolj krvava bojišča soške fronte.

Avtor je črpal iz slikovnega arhiva Avstrijske narodne knjižnice, Avstrijskega arhiva in lastnega arhiva. Na 232 straneh je 217 barvnih fotografij, 125 črno-belih fotografij, 15 zemljevidov in skic. Zelo praktična pa sta zemljevid Evrope pred prvo svetovno vojno in floris z novimi mejami po vojni.

V SLOVENSKI POLITIKI NE BO POLETNIH POČITNIC

MARJAN DROBEŽ

V državi se pogloblja kriza demokratičnega in parlamentarnega sistema

Del politične in tudi t.i. navadne javnosti se čudi, zakaj je Slovenija tako neučakana oz. nestrpna v željah in prizadevanjih za čimprejšnji sprejem v mednarodne združevalne procese, kot sta zlasti Evropska zveza in obrambna organizacija Nato. Iz izjav posameznih politikov - prednjačita Drnovšek in Kacin - ki širijo optimizem in prepričanje o tem, da bo Slovenija med prvimi novimi članicami omenjenih dveh organizacij, izhaja tudi vtis, da so posamezne politične sile skoraj obsedene od takih pridružitvenih teženj in ciljev.

Občutek za stvarnost bi veleva drugače; zahodne demokracije Slovenijo šele preizkušajo o tem, če bo lahko sprejela in izvajala stroge standarde in merila, ki za države članice veljajo v Evropski zvezi in paktu Nato. Formalno-tehnični in organizacijski postopek je sicer končan, saj je vlada v rekordnem času izpolnila vprašalnik Evropske komisije (vlade), ki hoče do zadnjih podrobnosti zvedeti za razmere in stanje v posameznih državah, ki se zavzemajo za sprejem v polnopravno članstvo največje in najpomembnejše evropske integracije. Vprašalnik zajema 23 področij in ima 156 tipkanih strani. Zanimiv pa bi bil seveda predvsem odgovor Slovenije, ki so ga sestavila razna ministrstva in druge vladne službe, ki skupaj s prilogami obsega okoli tri tisoč tipkanih strani.

Kako je bila torej Slovenija predstavljena v dokumentu, ki je bil izročjen Evropski zvezi? Razmere v naši politiki, gospodarstvu, kulturi in na drugih področjih so v marsičem kritične tudi zato, ker se

je v Sloveniji ohranila vloga prejšnjega režima, z vsemi vplivi in usledinami, ki se uveljavljajo oz. živijo v raznih oblikah delovanja države. Če ima vprašalnik Evropske zveze glede razmer v Sloveniji zgolj značaj političnega dokumenta, je bil odgovor vlade laže oblikovati, saj bi v

bistvu šlo le za ponovno obrazilitev teženj, da s sprejemom v Evropsko zvezo želimo potrditi srednjeevropske tradicije. Toda vprašalnik je zagotovo terjal opis konkretnega stanja in razmer na posameznih področjih, o čemer pa se bo lahko začelo soočenje med trditvami oz. dokazili Slovenije ter more-

bitnimi drugačnimi mnenji ali izkušnjami bodisi Evropske komisije ali pa posameznih držav, ki so že članice omenjene evropske integracije. Pri takem soočanju bo gotovo šlo za najpomembnejšo in odločilno obdobje v procesu približevanja Slovenije Evropski zvezi. Kar zadeva članstvo v organizaciji Nato, pa slednja zahteva tudi pomiritev in dobre odnose s sosednjimi državami. Slovenija mora torej čimprej rešiti sporne zadeve s Hrvaško pa tudi utrditi odnose in sodelovanje z Italijo.

RAZPRAVE O REFERENDUMIH - ZAČETEK VOLILNE KAMPANJE

V Sloveniji se pogloblja spori in polemike na račun referendumov, s katerimi bi spremenili volilni sistem. Državni zbor še ni sprejel odloka o referendumih, češ da se mora o njih dokončno izreči ustavno sodišče. Takšno odlašanje pa pomeni, da bodo volitve v državni zbor skoraj gotovo potekale po veljavnem in obstoječem volilnem sistemu. Možnosti za referendume in potem za hitre spremembe volilnega sistema glede na njihove izide sicer še niso zamujene, a so

zaradi ravnanja in iger posameznih strank čedalje manj verjetne. Medtem je predsednik države Milan Kučan začel postopek o določitvi dneva volitev. Lahko jih bo razpisal že 10. avgusta ali pa najpozneje 9. oktobra. Predstavniki večine strank se zavzemajo, da bi volitve bile sredi novembra, le Liberalna demokracija Slovenije se zavzema za čimprejšnji možni rok; po mnenju te največje politične stranke (vodi jo Drnovšek) naj bi volitve bile v nedeljo, 27. oktobra.

LJUBLJANA: zasedanje slovenskega državnega zbora

Najbolj ogorčeni so socialdemokrati Janeza Janše, katerih pobuda o uvedbi večinskega volilnega sistema je nalletela na nasprotovanje večine drugih strank. Vodstvo Slovenskih krščanskih demokratov ob tem poudarja, da Janša ne govori resnice, ko zatrjuje, da je tudi njihova stranka podpisala pobudo za uvedbo večinskega volilnega sistema.

V polemiko o referendumih oz. o volilnih sistemih se je ponovno vključil sodnik ustavnega sodišča Matevž Krivic. V dokumentu, ki ga je poslal politični stranki Zvezi za Primorsko, poudarja, "da večinski volilni sistem že po svojem bistvu zanika moderno razumljeno načelo enakosti volilne pravice. V tem sistemu glasovi, oddani za volilne poražence, sploh nimajo nikakršne teže, kar bi lahko v skrajnem primeru pripeljalo celo do tega, da bi npr. stranka s podporo 51% volivcev zasedla vsa poslanska mesta, stranka s podporo 49% volivcev pa ne bi dobila nobenega." Socialdemokratska stranka pa se še zmerom zavzema za uvedbo večinskega volilnega sistema. M.

ANKETA

DRUŽINA TRETJI NAJBOLJ BRANI TEDNIK V SLOVENIJI

Slovinci veliko berejo, tako časnike kot tudi knjige, kar je razvidno iz javnomnenjskih raziskav. V zadnjem obdobju je na tržišču čedalje več t.i. politične literature, ki jo pišejo politiki, časniki in druge javne osebnosti. Toda ta zvrst literature dosega le omejene uspehe med bralci, ki so kmalu ugotovili, da posamezni pisci obravnavajo le lastno presojo in utemeljive glede posameznih dogodkov, ki so se v Sloveniji zgodili v preteklosti.

Bolj objektivni so nekateri časniki, čeprav dnevnik Slovenske novice, ki ga domnevno bere največ Slovencev, spada v zvrst t.i. "rumenega tiska". Zelo visoke ocene dobiva slovenski katoliški tednik Družina, ki izhaja v Ljubljani in ga je mogoče dobiti tudi pri nas v zamejstvu. O

tem so zanimive ugotovitve iz raziskave, ki jo je nedavno opravil Inštitut za raziskovanje javnih občil v Sloveniji, ob sodelovanju ustanove Mediana Branost. V tej raziskavi je sodelovalo 105 tiskanih medijev, 47 radijskih ter 36 televizijskih postaj. Izmed dnevnikov, kot že poudarjeno, največ Slovencev bere Slovenske novice, sledijo pa mariborski Večer ter ljubljanski časnik Delo, Dnevnik in Slovenec. Izmed tednikov in štirinajstodnevnikov največ anketiranih bere Nedeljski dnevnik, sledijo mu Jana, Družina, Stop in Nedelo. Med mesečniki in dvomesečniki je po razširjenosti na prvem mestu revija Ognjišče, ki izhaja v Kopru. Po poslušnosti radijskih postaj v Sloveniji je radio Ognjišče na šestem mestu; sodeč po omenjeni raziskavi ima celo več poslušalcev kot Radio Koper. M.

"Samo milijon nas še živi..."

Zaradi zmanjševanja rodnosti bi se število Slovencev čez nekaj desetletij lahko zmanjšalo za polovico. Po zadnjih podatkih Državnega statističnega urada prebiva v Sloveniji milijon 987 tisoč in 505 ljudi. Od tega števila je 1.940.466 slovenskih in 47.039 tujih državljanov (vključno z begunci iz Bosne in Hercegovine). Od slovenskih državljanov je 1.002.740 žensk in 937.720 moških. Po statistiki je bilo lani sredi leta 32 slovenskih državljanov starih 100 ali več let, od tega 27 žensk.

Zaradi podrobnejše razčlenitve prebivalstva je treba poudariti, da je med slovenskimi državljani okoli 170 tisoč tujcev, po večini priseljencev z območij nekdanje Jugoslavije.

Kar Slovence najbolj zaskrbljuje, pa je upadanje rodnosti. Skupni koeficient rodnosti je tako kot v drugih evropskih državah padel pod 2,1, kar komaj še zagotavlja enostavno reprodukcijo prebivalstva. Na nedavnem posvetovanju o staranju prebivalstva v Sloveniji, ki ga je na Brdu pri Kranju priredila Socialna zbornica Slovenije, je vzbudil velik odmev referat magistre Stanke Kuker z Inštituta za ekonomske raziskave pri Ekonomski fakulteti v Ljubljani. Opozorila je namreč, da bi se spričo sedanjega zmanjševanja rodnosti lahko zgodilo, da bi se v prihodnjih 40 letih število prebivalcev Slovenije zmanjšalo kar za polovico. M.

SPORAZUM O RAZDELITVI PREMOŽENJA RAZPADLE JUGOSLAVIJE?

100 milijonov ameriških dolarjev. Seveda gre za manjši del premoženja nekdanje Jugoslavije, vendar njun celotni obseg in vrednost nista znana. Znani slovenski gospodarski strokovnjak in finančni minister v prvi Demosovi vladi dr. Jože Mencinger je v nekem pogovoru v oddaji Radia Svobodna Evropa poudaril, da je mogoče deliti samo tisto, kar dejansko obstaja. Toda za zdaj nihče ne zna izračunati, koliko je kdo porabil, sploh pa bi bilo to nesmiselno. "Pravzaprav zdaj še bolj razumem, da se ni dalo več živeti v skupnosti ene države, kajti le kako bi izračunali, kaj se je 70 let dogajalo v denarni

in fiskalni politiki, saj lahko z gotovostjo potrdimo le to, da smo se v glavnem samo prepirali zaradi vprašanja, kdo koga izkorišča."

Ugibanja o obsegu in vrednosti celotnega premoženja bivše Jugoslavije so zelo različna. Nekateri menijo, da vrednost premoženja znaša kakih 100 milijard dolarjev. V trezorjih Narodne banke Jugoslavije naj bi bilo pred razpadom države shranjenih 60 ton zlata, ki je sestavljalo zlato podlago Jugoslavije. O njegovi usodi ni nič znanega. Znatno del premoženja so si prilastili posamezniki in nova država, Zvezna republika Jugoslavija. Zaradi tega ni pričakovati, da bi premoženje razpadle skupne

države kdajkoli lahko razdelili po nekakšnih merilih ali ključu, ki bi zadovoljili vse nove države. M.

Slovinci ne marajo kragujevskih avtomobilov

V Sloveniji je tržišče z osebnimi avtomobili še zmeraj živahno, saj nakupi tudi letos naraščajo. Od januarja do junija letos so Slovenci nataknil nove registrske tablice na 35.179 avtomobilov, samo v mesecu juniju pa se je za nov osebni avtomobil odločilo 5.609 voznikov. Po priljubljenosti je na prvem mestu avtomobil francoske znamke Renault Clio, italijanski Fiat Punto pa zavzema deseto mesto.

Zelo pa javnost zaskrbljuje veliko število prometnih nesreč. Letos je na slovenskih cestah umrlo že kakih 120 ljudi, od tega samo v juniju 57. Vzroki so različni: od prehitre vožnje in vinjenosti voznikov pa do slabih

oz. neprimernih cest; nesreče pa povzročajo tudi tehnično slaba neprimerna vozila. Glede varnosti naj bi bili najslabši avtomobili, ki jih je pred leti prodajala v Slovenijo tovarna avtomobilov Crvena zastava iz Kragujevca v Srbiji. Gre zlasti za vozila vrste Jugo, ki jih je v Sloveniji še okoli 200 tisoč. Strokovnjaki menijo, da bi morali številne avtomobile iz omenjene tovarne izločiti iz prometa, ker so stari in je zanje v Sloveniji težko dobiti rezervne dele.

Medtem je tovarna Crvena zastava napovedala, da bo svoja vozila ponovno začela izvažati v Slovenijo. V nekaj prvih pošiljkah naj bi bilo okoli 2 tisoč vozil iz Kragujevca. Prodaja teh avtomobilov pa bo spričo slabih izkušenj verjetno težavna. M.

2. DEŽELNA KONFERENCA ZA OBRT V PORDENONU

DAVORIN DEVETAK

15. t.m. je bila v Pordenonu 2. deželna konferenca za obrt. Sklicalo jo je pristojno deželno odbornišvo deset let po prvi, uspešni konferenci, ki je postavila temelje deželni politiki na tem področju. Dvesto obrtnikov iz vse dežele sta pozdravila predsednik Cecotti in odbornik za obrt Sonogo, ki sta poudarila pomen tega sektorja za krajevno gospodarstvo: 20% vsega izvoza F-Jk ustvarjajo prav proizvodno-obrtna podjetja.

V to je bil uglasen programskega naslova konference: *Strategije za kompetitivno prednost, Obrtna podjetja F-Jk v evropskem kontekstu*. Odbornik Ludovico Sonogo je ponosno prikazal pokazatelj izrednega razvoja zadnjih let, obenem je opomnil podjetnike in upravitelje na pobude in sredstva, ki so potrebna, če hočemo ohraniti pozitivni trend in pospešiti zaposlitev. Nujno bo dogovarjanje z obrtnimi organizacijami za obravnavo problemov in strateških usmeritev. Glede reorganizacije deželne ustanove za razvoj obrtništva ESA in jamstvenih konzorcijev za posojila CONGAFI je Sonogo opozoril na delo raziskovalcev videmske univerze, ki so ugotovili, da so posojila pretirano dodeljena na kratki rok in da bo treba priti v bodoče do presmeritve financiranja obrtnih investicij na daljše roke z uskladjeno vseh oblik ugodnih posojil in s sodelo-

vanjem omenjenih ustanov, bank in raznih skladov. Odbornik je napovedal skorajšnjo ustanovitev Opazovalnice za obrt in načrt o boljši povezavi poklicnega izobraževanja s potrebami delovnega trga (prek vajeništva, posodobljenih programov), ki bo kmalu stekel.

Beseda je prešla obrtnikom. Deželni predsednik vsedržavnih zvez Confartigianato Beppino Della Mora je dopolnil odbornika, da je izvoz bistven dejavnik, da pa ni edina značilnost tega sektorja. Prek 29.000 obrtnikov F-Jk daje delo 90.000 zaposlenim v proizvodnih, a tudi servisnih dejavnostih. Politika dežele naj bo usmerjena v vse to bogastvo malih, srednjih in večjih podjetij, ki so večinoma na družinski osnovi in neločljivo povezane s teritorijem. Novi posegi in zakoni naj se zavzemajo za decentralizacijo, za zmanjšanje birokratskih in davčnih bremen, za odločno vajeniško in izobraževalno politiko, da bi dosegli dvojni cilj: primerno generacijsko zamenjavo in zaposlitev mladih brezposelnih.

Predsednik CNA Renato Chicco je pozdravil namen deželne uprave, da začne ob besedah tudi ukrepati na tem področju in racionalizirati obstoječe strukture. To je dragocena predpostavka za ohranitev pozicij obrtništva na pridobljenih mednarodnih trgih in nove geo-gospodarske vloge dežele ob integraciji Slovenije in ostalih srednjeevropskih držav v EU.

Peter Malalan, predsednik obrtne sekcije Slovenskega deželnega gospodarskega združenja, je predstavil stanovsko organizacijo; čeprav ni včlanjena v nobeno vsedržavno organizacijo, izpolnjuje svojo sindikalno-predstavniško poslanstvo za slovenska krajevna podjetja in je v tem svojstvu priznana od ostalih stanovskih organizacij in oblasti. Tudi Malalan je poudaril nujno, da tako obrt kot ostale panoge odgovorijo čimprej na razširitev in pomenjenje gospodarskega prostora. Dotaknil se je že obravnavanih točk, bil je pa izviren v nekaterih predlogih, denimo glede reševanja problemov, ki so vezani na stroko in upravljanje teritorija (gospodarsko planiranje, gradbena dovoljenja, krajevni davki itd.), kjer naj bi se ustanovile posebne občinske komisije za obrt po vzoru drugih obstoječih posvetovalnih komisij na ravni občin.

Konferenca se je sicer s številnimi posegi iz baze in vrst pristojnih deželnih funkcionarjev ter strokovnjakov, ki so pripravili študije (o profilu obrtništva, preustroju ESA in CONGAFI), nadaljevala popoldne. Na koncu se je odbornik Sonogo zahvalil prisotnim in trem stanovskim organizacijam za sodelovanje ter najavil, da bo po preverjanju vsebine konference prišlo do ponovnega srečanja, na katerem bodo dani v pretres stvarni posegi dežele v korist tega sektorja.

bočju nad svetilnikom v Barkovljah in v ul. Commerciale ter Capofonte v Trstu. Tržaški občani lahko vložijo prošnjo v glavnem protokolarnem uradu na tržaškem županstvu na trgu Zedinjenja Italije.

Težave zaradi tradicionalnih "frask"

V občini Devin-Nabrežina so orožniki v zadnjih tednih močno zaostri nadzorstvo glede oznak za osmice in ljudske praznike. Nekatera društva in tudi kmetje so morali plačati globo, češ da so tradicionalne "fraske", ki so mimoidoče tudi s puščico rdeče barve vabile v osmice, ovirale promet, ker so bile postavljene na občestne table. Občina Devin-Nabrežina je zato pozvala odgovorne za razne ljudske praznike, šagre in druge javne manifestacije, kakor tudi tiste, ki nameravajo imeti osmice ter izobesiti tradicionalno frasko, da stopijo v stik z občinskimi redarji, da bi se izognili nevarnosti globe. Ko smo sami preverili, kako je s to zadevo, pa so občinski redarji povedali, da sami nimajo nobenih navodil ali predpisov in da lahko le svetujejo, naj kmetje bršljanov pušljice izobesijo tako, da ne prekriva cestnih prometnih znakov. Obenem naj tudi prosijo za pojasnila same orožnike, ki so sprožili ta problem. Medtem smo zvedeli, da je občinska uprava naslovila na prefekta pismo, da bi se zadeva razjasnila. Podobno je naredila tudi Kmečka zveza, ki kot sindikalna organizacija skuša posredovati v interesu prizadetih kmetov.

TEŽAVE PRI DARILIH DRŽAVNIH VREDNOSTNIH PAPIRJEV (Bot IN Cct)

DAMJAN HLEDE

Med novostmi, ki jih je uvedel Prodijev finančni manever (zakonski odlok št. 323/96), je vzbudila precej zanimanja sprememba v obdavčenju darilnih pogodb, ki imajo kot predmet državne vrednostne papirje (Bot in Cct) in druge vrednostne papirje pod državnim jamstvom. Če so bile slednje doslej obdavčene s fiksnim davkom 150.000 lir, bodo odslej obdavčene z navadno progresivno alikvoto davkov na darila in na dedovanja, ki gre od 3% vse do 33% darovane vsote ali vrednosti.

Čeprav gre opozoriti, da davek na darilne pogodbe in dedovanja bremeni samo vsote oz. vrednosti od 250 milijonov dalje, je treba upoštevati tudi dejstvo, da je potrebno, glede na omenjeni da-

vek, darovani vsoti prišteti vrednost vseh daril, ki jih je v preteklosti isti darovalec že dal istemu prejemniku.

Problem je zelo vsakdanji, saj se zelo pogosto dogaja, da, na primer oče enostavno naslovi na sina določeno vsoto državnih vrednostnih papirjev, s katero si potem sin kupi stanovanje.

Omenjeni davek bremeni samo darilne pogodbe, ki so opravljene pisno, in sicer s pravim javnim aktom, ki ga je treba narediti pri notarju. Če pa se pri darilih nepremičnin javnemu aktu dejansko ne moremo izogniti (ker leta omogoča vpis take pogodbe v zemljiško knjigo), se pri darilih denarja in vrednostnih papirjev zaželeni učinek uresniči tudi brez njega. Slednja operacija je torej možna, nima pa nobene zakonske varnosti. Obratno, po zakonu so darilne pogodbe, ki niso narejene z notar-

skim aktom, nične in so torej razveljavljene na poziv vsakogar, ki bi imel nasprotni interes. Ne samo, ampak tudi davčni uradi lahko na podlagi takšnih operacij opravijo takoimenovano sintetično ugotovitev davčne osnove (*accertamento sintetico*).

Zato se dogaja, da previdnejši opravljajo tudi darila denarja in vrednostnih papirjev z javnim notarskim aktom, ki pa je seveda manj ugoden, ker je pač treba notarja plačati in je omenjeni akt obdavčen. Sedaj pa je na podlagi odloka, o katerem teče tu beseda, še veliko manj ugoden. Zato pa je bila omenjena zakonska novost deležna že številnih kritik. Kdo ve, ali jih bo parlament v trenutku potrditve zakonskega odloka št. 323/96 upošteval.

O GOJENJU CVETAČE

Sredi julija presajamo na stalno mesto najrazličnejše kapusnice in med temi tudi cvetačo. Navadno cvetačo sadimo na gredicah, kjer smo imeli kako drugo spomladansko zelenjavo.

Te gredice prekopamo in še enkrat pognojimo z dozorelim kompostom ali gnojem in pripravimo gredice tako, da na njih ne zastaja voda. Glede na čas dozorevanja razlikujemo poletne, jesenske in zimske cvetače. Cvetača velja za zelo zahtevno povrtnino bodisi glede kakovosti zemlje bodisi glede vlage in hranilnih snovi. Cvetača ni zelo odporna proti nizkim temperaturam in v trenutku, ko pade temperatura pod ničlo, propadejo tudi zimske sorte. Cvetačo navadno presajamo, ko imajo sadike tri ali štiri liste. Sejemo jih enkrat konec junija ali prve dni julija, ko pa se razvijajo v trolistne sadike (to je približno 30-50 dni kasneje) jih lahko že presajamo. Navadno jih posadimo na razdaljo 70 krat 70 cm.

Zadnje čase dobimo tudi sadike cvetač v posameznih platojih z zemljo okrog korenskega sistema, kar bistveno vpliva na nadaljnji razvoj cvetače, ker sadika dejansko ne doživi nobenega stresa pri presajanju. Pri slednjem moramo strogo upoštevati razdaljo med sadikami in vrstami, ker je od tega odvisna nadaljnja rast te povrtnine, ki zahteva precej vlage in tudi dovolj hranljivih snovi. Seveda bomo morali sadike zaliti, še posebej če smo presajali one z golo korenino. Cvetača ne prenaša zastoja vode, je pa, podobno kot ostale kapusnice, hvaležna za redno zalivanje, še posebej, če je obdobje sušno. Zalivati moramo pogosto, pa čeprav z manjšo količino vode, ker so ugotovili, da se cvetača najbolje razvija le v primeru, da ne doživi sušnega stresa. V velikih vrtnarijah nameščajo kapljače ali drugačne

namakalne sisteme, v malem vrtu pa dovolj, če vsak drugi dan prilijemo vode z zalivalnikom. Ko sadike začnejo poganjati, moramo nasad opleti in v tem primeru lahko primerno dognojimo z umetnim gnojilom, v katerem naj prevladujeta kalij in fosfor. Cvetača je hvaležna za pogosto rahljanje zemlje, ker to ugodno vpliva na prezračevanje tal in boljšo razgradnjo mikroelementov v tleh. V nekaterih primerih, ko rastlina preveč divja, bomo sadike tudi osuli. Cvetača je še zlasti občutljiva za okužbe z golšavostjo, kakor tudi za napade kapusove muhe. Pogosto pa se na cvetače naselijo tudi gosenice kapusovega belina, ki lahko povzročijo precejšnjo škodo. V tem primeru bomo proti gosenicam najbolje ukrepali tako, da jih sproti pobiramo.

M.T.

ŠČEP LJUBEZNI TUDI V LONEC

JELENA STEFANČIČ

Otroški piškoti - Za pripravo otroških piškotov potrebujemo: 100 g moke, ščepec soli, 4 jajca (beljake in rumenjake), 100 g sladkorja, žličko vanilijeve esence, sladkorno moko za posip.

Pomastimo pekač in ga potresemo z moko. V moko vrišemo vzporedno črte po 10 cm. Pečico segrejemo na 175 C.

Rumenjake z dvema tretjinama sladkorja penasto stepemo, da lepo tečejo z metlice. Previdno umešamo vanilijo. Iz beljakov naredimo trd sneg, mu dodamo ostali sladkor in stepamo še 30 sekund, da se začne zmes lesketati.

S strgalom dodamo moko in beljakovo zmes v treh odmerkih rumenjakov. Testo previdno nadevamo v vrečko.

Z brizgalno vrečko nabrizgamo približno 12cm dolge ploščice naravnost na pekač. V moki začrtane črte so nam za mero.

Piškote pečemo 15-18 minut, dokler ne postanejo zgornji čvrsti, znotraj pa mehki.

Piškote potresemo s sladkorno moko.

DALJE

Obsežno obnavljanje vinogradov na Vipavskem in v Brdih

V Vipavski dolini in v Goriških Brdih poteka temeljita preobrazba vinogradništva in vinarstva, s čimer bi omenjeni dejavnosti oz. kmetijski panogi radi prilagodili zahtevam in merilom, ki za vinogradništvo in vinarstvo veljajo v Evropski zvezi. Na obeh območjih, kjer pridelajo približno polovico vseh tržnih presežkov grozdja v Sloveniji in proizvedejo tudi ustrezno količino vin, urejajo zlasti obsežne površine novih vinogradov. Z novimi trtami nadomeščajo bodisi površine, ki so že izrabljene, ali pa vinograde urejajo na novih zemljiščih.

Letos so samo v Vipavski dolini obnovili kakih 163 hektarov vinogradov. Obnova pa je draga, saj stane pridobitev enega hektara novih vinogradov okoli 3,5 milijona tolarjev. Pridobivanje novih vinogradov je intenzivno tudi v Goriških Brdih, kjer imajo za vinograde še na voljo okoli 600 hektarov zemljišč. Naj še navedemo, da imajo v Vipavski dolini in v Goriških Brdih sedaj skupaj okoli 3 tisoč hektarov vinogradov, radi pa bi jih pridobili še nadaljnjih 1.200.

M.

Sekanje v tržaški občini

Tržaška občinska uprava obvešča, da lahko občani do 31.8. vložijo prošnje za sekanje in pobiranje suhih ali tudi svežih drv v občinskih gozdovih. Sekanje bo mogoče v gozdu na Frnedu pri Sv. Ivanu, v poraščenem parku Vile Giulia, na zaraščenem po-

DOPIŠNIKOV VTISI

MARIJ ČUK

ga tisočletja. Pod grožnjo terorističnih atentatov, ki so z bombo na letalu TWA že oškropili tokratno izvedbo; z izjemnimi varnostnimi ukrepi, saj te na vsakem koraku spremljajo pogledi policije, in z dezorganizacijo, ki vlada predvsem pri posredovanju rezultatov, kot tudi v slabi povezovalni mreži s tekmovalnimi prizorišči. Na teh se znoji 347 italijanskih in 37 slovenskih športnikov. Med njimi je tudi naša jadralka Arianna Bogatec, ki bo skušala izboljšati osmo mesto iz Barcelone. Svojo olimpijsko zgodbo je začela v torek. Želimo ji, da bi bila lepa in uspešna in da bi se 31. julija, ko bodo podelili kolajne, končala srečno kot v najlepših pravljičah.

Olimpijske igre so seveda največji športni dogodek v svetu, vrhunec kariere vsakega športnika. Zato tolikšen pomen prireditvi, ki jo je Atlanta s svojo izjemno finančno močjo in "prepričljivostjo" Coca-Cole iztrgala Atenam, kjer so se igre moderne dobe začele pred 100 leti. To moč je čutiti in videti na vsakem koraku glavnega mesta Georgije, v katerem se šopirijo visoki nebotačniki, moderni uradi letalske družbe Delta Airlines in televizijskega mogotca CNN. A to ni prava podoba družbe, ki ponuja tudi izseke revščine, sence mnogih klošarjev in ljudi iz vseh krajev Amerike, ki si skušajo s svojimi številnimi stojnicami zagotoviti prihodnost. Tudi v tem smislu so 26. olimpijske igre predvsem biznis, tipično ameriška lastnost, kar seveda z duhom prireditve nima kaj opraviti. Ta *spiritus agens* današnjega utripa Atlante je mogoče najti le v dobri stopnji sožitja in strpnosti med belci in črnici, kar je seveda dober rezultat, če pomislimo, da je bila država Georgija med zadnjimi, ki je odpravila suženjstvo.

V tem socialnem okviru se dogajajo zadnje igre te-

Arianna v paradi na otvoritvi O.I.

NOVICE IZ ATLANTE

OLIMPIJEC LEON ŠTUKELJ PROTAGONIST

Najstarejši še živeči olimpijski zmagovalc, Slovenec Leon Štukelj je bil pravi protagonist začetka olimpijskih iger v Atlanti. Potem ko je ob ameriškem in slovenskem predsedniku prisostvoval otvoritveni slovesnosti, med katero je tudi njega kot nasganil tresočni prizig olimpijskega ognja nepozabnega Cassiusa Claya, mu je predsednik Kučan pripravil sprejem v slovenski hiši. Tu se je v sproščenem, Decubertinovem duhu srečal in pogovarjal s slovenskimi reprezentanti, ki so mu - kot tudi Kučanu - darovali slovenski olimpijski dres. Štukelj je v ponedeljek ob splošnem začudenju in navdušenju prišel na oder glavne dvorane, kjer je nagradil rusko gimnastično reprezentanco, ki je bila osvojila zlato odličje v moštvenem mnogoboju.

JADRALKAM NAGAJAL VETER

Zaradi spremenljivega vetra na jadrlnem olimpijskem prizorišču v Savannahu, ki je onemogočal postavitev jadrlnega polja, so prireditelji prestavljali začetek tekmovanja v razredu Evropa, v katerem nastopata tudi naša Arianna Bogatec in Izolanka Vesna Dekleva. V torek so končno izvedli prvi dve regati: Arianna se ni dobro odrezala - ovirali so jo močan tok in visoki valovi - zasedla je le 14. oz. 15. mesto. Sicer bo imela še dovolj priložnosti, da popravi svojo uvrstitev.

MEDALJE PO 4 DNEH O.I.

DRŽAVA	ZLATO	SREBRO	BRON
1. ZDA	9	12	3
2. Rusija	9	5	2
3. Poljska	5	2	1
(...)			
6. Italija	3	2	3

ZBORNİK ZAMEJSKEGA ŠPORTA SEZONE 1995/96

ERIK DOLHAR

V petek, 19., in soboto, 20. julija, so v Sovodnjah in na Proseku predstavili knjigo *Zbornik slovenskega športa v Italiji 1995/96*. Zbornik, ki je v slovenskem, italijanskem in deloma angleškem jeziku, je uredil Branko Lakovič s pomočjo številnih sodelavcev in ZSSDI.

Delo vsebuje podatke o vseh naših športnih društvih in italijanskih ter slovenskih športnih federacijah. Nadalje lahko v njem najdemo rezultate in informacije z vseh prvenstev in tekmovanj naših ekip ter posameznikov v sezoni 1995/96, podatke o medijih, ki poročajo o našem športu, več kot 350 slik posameznikov in ekip ter druge zanimivosti. Namen zbornika je pokazati naši in predvsem italijanski javnosti vsakoletne dosežke naših športnikov. Zbornik tudi nazorno kaže, kako so vitalna naša športna društva, saj opravljajo neprecenljivo delo, ki je v ponos vsej naši skupnosti v Italiji.

Na petkovi predstavitvi v Sovodnjah je bila najprej na vrsti glasbena točka gojencev Glasbene matice, nakar je predsednik ŠD Sovodnje Davorin Pelicon spregovoril o *Prazniku športa domačega društva*, ki se je začel ravno s predstavitvijo Lakovičevega zbornika. Predsednik Nogometnega kluba Primorje je dan kasneje ob društvenem prazniku (na sliki) naredil nekaj podobnega. Predsednik Združenja slovenskih športnih društev v Italiji Jurij Kufersin je podrobneje razčlenil vsebino knjige in dejal, da so pri ZSSDI samo finančno pomagali ob izidu knjige, saj je niso založili (kot piše v knjigi), temveč je to opravil avtor sam. "To je pomembna dokumentacija, ki bo ostala za bodoče rodove," je nadaljeval Kufersin in pripomnil, da gre le za prvi poskus, s katerim so želeli dokazati "širino" športnikov. To je že tretja knjiga letos na športno tematiko po Lakovičevi *30 let naše košarke* in knjigi o šahovskem mojstru Božidarju Filipoviču. ZSSDI računa, da bo ta zbornik lepa promocija našega športa med italijansko publiko, saj je celotni zbornik dvojezičen, nekaj odstavkov je celo v angleščini. Kufersin je opozoril na dejstvo, da je pobuda za knjigo

prišla od Lakoviča samega, saj bi do izida nedvomno ne prišlo, ko bi komu naročili, naj jo napiše; stroški zanjo bi bili namreč previsoki. Kufersin je opozoril, da je najbolj množična slika tista, na kateri so naši rekreativci, kar je tudi zgovorno dejstvo. V zborniku so predstavljena vsa društva, najdemo pa tudi podatke o italijanskem in slovenskem olimpijskem komiteju. Omenjene so tudi tiste "manjše" panoge, ki običajno v medijih ne najdejo prostora. Zanimivi so tudi podatki o zamejskih

športnikov, ki nastopajo v italijanskih društvih, o športnikih v javnih ustanovah, trenerjih in nagrajencih.

Glavno besedo je na obeh predstavitev seveda imel avtor sam. **Branko Lakovič (na sliki)** se je najprej zahvalil ŠD Sovodnje in NK Primorje ter nadaljeval: "Ta zbornik je prvi poskus v naši športni literaturi, ki naj bi dal čim popolnejšo sliko delovanja naših društev ob koncu športne sezone. Res je, da se sezona za nekatere športe še ni končala; mislim predvsem na atletiko, balinanje, jadrnanje, plavanje, roljanje, kotalkanje

itd. Sezona pa se je končala za športe, kot so nogomet, namizni tenis, košarka, odbojka. In ker smo v teh športih množično najbolj zastopani, mislim, da je pravilno, če podamo končni obračun posamezne športne sezone ob koncu junija.

Da sem končal to delo, se moram najprej zahvaliti predstavnikom društev, ki so mi pomagali z nasveti, mi dali na razpolago dokumentacijo, me spodbujali, naj pri delu vztrajam, ker je ideja o zborniku dobra. Po začetnem navdušenju sem pri ko-

pičenju vseh teh podatkov, števil, statistik, slik in drugega gradiva zašel v krizo. Pomislil sem: koga zanimajo vse te številke, statistike, obračuni? Na obiskih pri predstavnikih društev pa sem vedno našel spodbudno besedo, kar mi je dalo novega zagona, da delo dokončam.

Predstavnikom društev se moram zahvaliti za obilico fotografskega gradiva. Brez odločilnega doprinosa fotografov Damjana Balbija, Pierluigija Bumbace, Davorina Križmančiča in Studia reportage ta zbornik gotovo ne bi imel toliko fotografij, ki so za tako vrsto dela neobhodno potrebne, saj prav slika pove mnogo več od katerekoli besede.

Čeprav se ukvarjam z našim športom že več kot 30 let, prej kot aktiven športnik, nato kot trener, organizator, dopisnik in časnikar, sem se med sestavljanjem tega zbornika marsičesa novega naučil. Predvsem sem spet spoznal, kakšno neprecenljivo vlogo imajo naši športni delavci za našo skupnost. Ti skromni,

neutrudljivi in požrtvovalni ljudje iz ljubezni do športa, mladine in naroda nesebično dan za dnem opravljajo predragoceno delo, o katerem mediji ne poročajo. Brez takega dela pa tudi našega športa - vsaj v takem obsegu - gotovo ne bi bilo. In prav tem ljudem želim posvetiti to skromno knjigo.

Drugo vodilo, ki me je stalno spremljalo ob urejanju te knjige, je bilo to, da bi naši in predvsem italijanski javnosti dokazal, kako je naš športni svet razvejan, raznolik in uspešen; ne gre namreč le za nogomet, košarko ali odbojko. Naša društva imajo bogato dejavnost v balinanju, plininstvu, karateju, plavanju, tenisu, jadrnanju, kajpak v namiznem tenisu, gimnastiki itd." Na sobotni predstavitvi na Proseku je Lakovič nadaljeval: "Prav včeraj smo dobili novo državno kadetsko prva-

kinjo v kotalkanju, Poletovko Tanjo Romano." In še: "Ni našega društva in kraja, kjer ne bi gojili rekreacije. Tako vitalni in iznajdljivi so naši športni delavci, da ni pretirano, če se pohvalimo s tem, da smo Slovenci na tem koščku zemlje skoraj pravi »športni fenomen«.

Društva ali posamezniki naj mi oprostijo, če v tem zborniku nisem zajel prav vseh aktivnosti. Če bo ta knjiga letos naletela na zadovoljiv odziv, jo bomo skušali v naslednjem letu dopolniti še z drugimi podatki, informacijami, pregledi. Zato bomo potrebovali pomoč vseh naših športnih društev.

Ob koncu bi se spet zahvalil vsem, ki so mi pomagali pri ureditvi Zbornika, ZSSDI za vsestransko pomoč, tiskarni Grafica in Davorinu Peliconu, ki si je močno prizadeval, da je delo izšlo v najkrajšem času.

Prav danes ponoči (sobota, 20. julija, op.ur.) se so začele olimpijske igre v Atlanti in mislim, da moramo tudi s tega mesta čestitati naši edini olimpijski predstavnici, jadralki Arianni Bogatec, ki smo ji namenili tudi platnico našega zbornika (na sliki). Da imamo svojo predstavnico ob 100-letnici olimpijskih iger v Atlanti, ni samo veliko zadoščenje za Arianno in njen klub Sireno iz Trsta, temveč je to v ponos vsem našim športnim društvom in sploh vsej naši skupnosti v Italiji.

Hvala za pozornost in nasvidenje - upam - na predstavitvi Zbornika 1996/97"

(Cena knjige: 20.000 lir.)

KOTALKANJE

TANJA ROMANO DRŽAVNA PRVAKINJA

Piancavallo. Poletovka Tanja Romano je v petek, 19. julija, osvojila državni kadetski naslov v prostem programu. V soboto se je Tanji le v zadnjem obveznem liku izmuznil naslov v kombinaciji prostega programa in obveznih likov, tako da je osvojila končno drugo mesto. Tanja Romano sedaj čaka na poziv v reprezentanco, ki bo konec avgusta nastopila na evropskem prvenstvu v kraju Roseto degli Abruzzi.

ROLKANJE

Mateja Paulina spet najboljša

Na novi preizkušnji za italijansko državno prvenstvo je v kategoriji najmlajših predstavnic kriške Mladine Mateja Paulina spet osvojila prvo mesto.

Dobro so se odrezali tudi ostali predstavnici Mladine.

...sredi teb
Brd,

kjer šelesti
življenje...

Al ponte del Calvario
Grojna - Vallone delle acque 2
Zaprto ob torkih zvečer in sredah cel dan
Urnik: 9.-15. - 18.-24. - Tel. (0481) 534428

LA SUBIDA

Zeleni turizem
Turismo verde

GOSTILNA PRI MIRKOTU

Steverjan, Dvor 5
Zaprto ob četrtkih
Tel. (0481) 884035

GOSTILNA DVOR

Krmin, Plesivo 12 - Tel. (0481) 60655

DORO POLENCIC

Krmin, Ceglo 17 - Tel. (0481) 61184

EDI KEBER

Krmin, Plesivo 5/bis
Tel. (0481) 60737 - 61395

GRADNIK

GOSTILNA KORSIČ

RESTAVRACIJA VOGRIČ

Zaprto ob torkih in sredah
Steverjan, Klanec 23 Tel.
(0481) 884095

Steverjan, Jazbine 16
Zaprto ob ponedeljkih in torkih
Tel. (0481) 391633 - 390247

KOMJANC SIMON

Steverjan, Valerišče 9 - Tel. (0481) 884096
Prodajalna v Gorici, ul. Duca d'Aosta 72 - Tel. 81307

BRDA-VINOGRADNIŠKA ZADRUGA

Steverjan, Bukovje 6
Tel. (0481) 884192, fax 884237

ST. FLORJAN-KMETIJSKA ZADRUGA

Steverjan, Trg Svobode 6
Prodajalna v Gorici, ul. Boccaccio 13

HUMAR MARCELLO IN MARINO

Steverjan, Valerišče 2
Tel. (0481) 884094 - 884022

TERPIN FRANKO

Valerišče 6/A - Tel. 884215

PINTAR BORIS

Steverjan, Valerišče 7
Tel. (0481) 884105

PRIMOSIC

Oslavje, Madonna d'Oslavia 3
Tel. (0481) 535153, fax 536705

FIEGL

Oslavje, Lenzuolo Bianco 1
Tel. (0481) 31072, fax 534436

SONČNA *Brda* NAS VABIJO